ZULM KA ANJAAM (Gujarati)

રિસાલા નં.74

ઝુલ્મ કા અન્જામ

શૈખે તરીકત, અમીરે અહલે સુન્નત, બાનિયે દા'વતે ઇસ્લામી, હઝરત અલ્લામા મૌલાના અબૂ બિલાલ

મુહમ્મદ ઇલ્યાસ અત્તાર કાદિરી ર-ઝવી

પરાયા ગેહૂં કા દાના તોડને કા ઉખ્રવી નુકસાન 12

અદાલતે કઝા મેં બિલા વજહ તાખીર ગુનાહ હૈ 15

હમ શરીક કે સાથ શરીક ઔર.... 26

બિગૈર ઇજાઝત કિસી કી ચપ્પલ પહનના કૈસા ? 29

મઝલૂમ કી ઇમદાદ કરના ઝરૂરી હૈ 41

મુખ્તલિફ હુકૂક સીખને કા તરીકા 46

اَلْحَمْدُ لِلّٰهِ رَبِّ الْعٰلَمِيْنَ ۔ وَالصَّلٰوۃُ وَالسَّلَامُ عَلٰی سَیِّدِالْمُرْسَلِیْنَ ۔
اَمَّا بَعْدُ فَاَعُوْذُ بِاللّٰهِ مِنَ الشَّیْطٰنِ الرَّجِیْم ۔ بِسْمِ اللّٰهِ الرَّحْمٰنِ الرَّحِیْم ۔

ઝુલ્મ કા અન્જામ[1]

શૈતાન લાખ સુસ્તી દિલાએ યેહ રિસાલા (72 સફહાત) મુકમ્મલ પઢ લીજિયે اِنْ شَآءَاللّٰه عَزَّوَجَلَّ ખૌફે ખુદા عَزَّوَجَلَّ સે રો પડેંગે.

મોતિયોં વાલા તાજ

"અલ કૌલુલ બદીઅ" મેં હૈ : હઝરતે સય્યિદુનાશૈખ અહમદ બિન મન્સૂર عَلَيْهِ رَحْمَةُ اللّٰهِ الْغَفُوْر કો બા'દે વફાત કિસી ને ખ્વાબ મેં ઈસ હાલ મેં દેખા કે વોહ જન્નતી હુલ્લા (લિબાસ) ઝૈબે તન કિયે **મોતિયોં વાલા તાજ** સર પર સજાએ "શીરાજ" કી જામેઅ મસ્જિદ કી મેહરાબ મેં ખડે હૈં, ખ્વાબ દેખને વાલે ને પૂછા : مَا فَعَلَ اللّٰهُ بِكَ ؟ યા'ની **અલ્લાહ** عَزَّوَجَلَّ ને આપ કે

---

[1] યેહ બયાન અમીરે અહલે સુન્નત دَامَتْ بَرَكَاتُهُمُ الْعَالِيَه ને તબ્લીગે કુરઆનો સુન્નત કી આલમગીર ગૈર સિયાસી તહરીક "દા'વતે ઈસ્લામી" કે તીન રોઝા બૈનલ અક્વામી સુન્નતોં ભરે ઈજતિમાઅ (સિ. 1429,2008) મેં સહરાએ મદીના મુલતાન મેં ફરમાયા. ઝરૂરી તરમીમ કે સાથ તહરીરન હાઝિરે ખિદમત હૈ.

મજલિસે મક-ત-બતુલ મદીના

ફરમાને મુસ્તફા: صلی اللہ تعالیٰ علیہ واٰلہٖ وسلم જિસ કે પાસ મેરા ઝિક્ર હુવા ઔર ઉસને મુઝ પર દુરૂદે પાક ન પઢા તહકીક વોહ બદ બખ્ત હો ગયા.

સાથ ક્યા મુઆ-મલા ફરમાયા ? કહા : **અલ્લાહ** عَزَّوَجَلَّ ને મુઝે બખ્શ દિયા, મેરા ઈકરામ ફરમાયા ઔર **મોતિયોં વાલા તાજ** પહના કર દાખિલે જન્નત કિયા. પૂછા : કિસ સબબ સે ? ફરમાયા اَلْحَمْدُ لِلّٰہ عَزَّوَجَلَّ મૈં મહબુબે રબ્બુલ અનામ صَلَّی اللّٰہ تَعَالٰی عَلَیْہِ وَ اٰلِہٖ وَسَلَّم પર કસરત સે દુરૂદો સલામ પઢા કરતા થા યેહી અમલ કામ આ ગયા. (અલ કૌલુલ બદીઅ, સ. 254)

صَلُّوا عَلَی الْحَبِیب! صَلَّی اللّٰہُ تعالٰی علٰی محمَّد

ખૌફનાક ડાકૂ

શૈખ અબ્દુલ્લાહ શાફેઈ عَلَیْہِ رَحْمَۃُ اللّٰہِ الْقَوِی અપને સફર નામે મેં લિખતે હૈં : એક બાર મૈં શહરે બસરા સે એક કરિયા (યા'ની ગાઉં) કી તરફ જા રહા થા. દો પહર કે વક્ત યકાયક એક **ખૌફનાક ડાકૂ** હમ પર હમ્લા આવર હુવા, મેરે રફીક (યા'ની સાથી) કો ઉસ ને શહીદ કર ડાલા, હમારા માલ વ મતાઅ છીન કર મેરે દોનોં[2] હાથ રસ્સી સે બાંધે, મુઝે ઝમીન પર ડાલા ઔર ફિરાર હો ગયા. મૈં ને જૂં તૂં હાથ ખોલે ઔર ચલ પડા મગર પરેશાની કે આલમ મેં

રાસ્તા ભૂલ ગયા, યહાં તક કે રાત આ ગઈ. એક તરફ આગ કી રોશની દેખ કર મૈં ઉસી સમ્ત ચલ દિયા, કુછ દેર ચલને કે બા'દ મુઝે એક ખૈમા નઝર આયા, મૈં શિદ્દતે પ્યાસ સે નિઢાલ હો ચુકા થા, લિહાઝા ખૈમે કે દરવાઝે પર ખડે હો કર મૈં ને સદા લગાઈ : اَلْعَطَش! اَلْعَطَش! યા'ની "હાએ પ્યાસ ! હાએ પ્યાસ !" ઈત્તિફાક સે વોહ ખૈમા ઉસી **ખૌફનાક ડાકૂ** કા થા ! મેરી પુકાર સુન કર બજાએ પાની કે નંગી તલવાર લિયે વોહ બાહર નિકલા ઔર ચાહા કે એક હી વાર મેં મેરા કામ તમામ કર દે, ઉસ કી બીવી આડે આઈ મગર વોહ ન માના ઔર મુઝે ઘસીટતા હુવા દૂર જંગલ મેં લે આયા ઔર મેરે સીને પર ચઢ ગયા મેરે ગલે પર તલવાર રખ કર મુઝે ઝબ્હ કરને હી વાલા થા કે યકાયક ઝાડિયોં કી તરફ સે એક શેર દહાડતા હુવા બર આમદ હુવા, શેર કો દેખ કર ખૌફ કે મારે ડાકૂ દૂર જા ગિરા, શેર ને ઝપટ કર ઉસે ચીર ફાડ ડાલા ઔર ઝાડિયોં મેં ગાઈબ હો ગયા. મૈં ઈસ ગૈબી ઈમદાદ પર ખુદા عَزَّوَجَلَّ કા શુક્ર બજા લાયા.

સચ હૈ કે બુરે કામ કા અન્જામ બુરા હૈ

ફરમાને મુસ્તફા: صلى الله تعالى عليه واله وسلم જિસને મુઝ પર સૌ મર્તબા દુરૂદે પાક પઢા અલ્લાહ તઆલા ઉસ પર સૌ રહમતેં નાઝિલ ફરમાતા હૈ.

ઝાલિમ કો મોહલત મિલતી હૈ

મીઠે મીઠે ઇસ્લામી ભાઇયો ! દેખા આપ ને ? **ઝુલ્મ કા અન્જામ** કિસ કદર ભયાનક હૈ. હઝરતે સય્યિદુનાશૈખ મુહમ્મદ બિન ઇસ્માઇલ બુખારી عَلَيْهِ رَحْمَةُ اللهِ الْبَارِى **"સહીહ બુખારી"** મેં નક્લ કરતે હૈં : હઝરતે સય્યિદુના અબૂ મૂસા અશઅરી رَضِىَ اللّٰهُ تَعَالٰى عَنْهُ સે રિવાયત હૈ, સરકારે **મદીનએ મુનવ્વરહ, સરદારે મક્કએ મુકર્રમા** صَلَّى اللّٰه تَعَالٰى عَلَيْهِ وَ اٰلِهٖ وَسَلَّم ને ફરમાયા : બેશક **અલ્લાહ** عَزَّوَجَلَّ ઝાલિમ કો મોહલત દેતા હૈ યહાં તક કે જબ ઉસ કો અપની પકડ મેં લેતા હૈ તો ફિર નહીં છોડતા. યેહ ફરમા કર સરકારે નામદાર صَلَّى اللّٰه تَعَالٰى عَلَيْهِ وَ اٰلِهٖ وَسَلَّم ને પારહ 12 સૂરએ હૂદ કી આયત 102 તિલાવત ફરમાઈ :

كَذٰلِكَ اَخْذُ رَبِّكَ اِذَاۤ اَخَذَ الْقُرٰى وَهِىَ ظَالِمَةٌ ؕ اِنَّ اَخْذَهٗۤ اَلِيْمٌ شَدِيْدٌ ﴿۱۰۲﴾

તર-જ-મએ કન્ઝુલ ઈમાન : ઔર ઐસી હી પકડ હૈ તેરે રબ (عَزَّوَجَلَّ) કી જબ બસ્તિયોં કો પકડતા હૈ ઉન કે ઝુલ્મ પર. બેશક ઉસકી પકડ દર્દનાક કર્રી હૈ.

(સહીહુલ બુખારી, જિ. 3, સ. 247, હદીસ : 4686)

ફરમાને મુસ્તફા: صلی اللہ تعالیٰ علیہ واٰلہٖ وسلم તુમ જહાં ભી હો મુઝ પર દુરૂદ પઢો તુમ્હારા દુરૂદ મુઝ તક પહોંચતા હૈ.

દહશત ગર્દો, લુટેરોં, કત્લો ગારત ગરી કા બાઝાર ગર્મ કરને વાલોં કો બયાન કર્દા હિકાયત સે ઇબ્રત હાસિલ કરની ચાહિયે, ઉન્હેં અપને અન્જામ સે બે ખબર નહીં રહના ચાહિયે કે જબ દુન્યા મેં ભી કહ્ર કી બિજલી ગિરતી હૈ તો ઇસ તરહ કે ઝાલિમ લોગ કુત્તે કી મૌત મારે જાતે હૈં ઔર ઉન પર દો[2] આંસૂ બહાને વાલા ભી કોઈ નહીં હોતા ઔર આહ ! આખિરત કી સઝા કૌન બરદાશ્ત કર સકતા હૈ ! યકીનન લોગોં પર ઝુલ્મ કરના ગુનાહ, દુન્યા વ આખિરત કી બરબાદી કા સબબ ઔર અઝાબે જહન્નમ કા બાઇસ હૈ. ઇસ મેં **અલ્લાહ વ રસૂલ** عَزَّوَجَلَّ وصَلَّی اللہ تعالیٰ علیہ واٰلہٖ وسلَّم કી ના ફરમાની ભી હૈ ઔર બન્દોં કી હક ત-લફી ભી. હઝરતે જુરજાની قُدِّسَ سِرُّہُ النُّورانی અપની કિતાબ **"અત્તા'રીફાત"** મેં **ઝુલ્મ કે મા'ના** બયાન કરતે હુએ લિખતે હૈં : કિસી ચીઝ કો ઉસ કી જગહ કે ઇલાવા કહીં ઔર રખના. (અત્તા'રીફાત લિલ જુરજાની, સ. 102) શરીઅત મેં **ઝુલ્મ** સે મુરાદ યેહ હૈ કે કિસી કા હક મારના, કિસી કો ગૈર મહલ મેં ખર્ચ કરના, કિસી કો બિગૈર કુસૂર કે સઝા દેના. (મિરઆત, જિ. 6, સ. 669) જિસ **ખૌફનાક ડાકૂ** કા અભી આપ ને તઝકિરા સમાઅત ફરમાયા, વોહ લૂટ માર કી ખાતિર કત્લે ના હક ભી

કરતા થા, દુન્યા હી મેં ઉસ ને **ઝુલ્મ કા અન્જામ** દેખ લિયા. ન જાને અબ ઉસ કી કબ્ર મેં ક્યા હો રહા હોગા ! નીઝ કિયામત કા મુઆ-મલા અભી બાકી હૈ. આજ ભી ડાકૂ ઉમૂમન માલ કે લાલચ મેં કત્લ ભી કર ડાલતે હૈં. યાદ રખિયે ! કત્લે ના હક ઈન્તિહાઈ ભયાનક જુર્મ હૈ.

ઔંધે મુંહ જહન્નમ મેં

હઝરતે સય્યિદુના મુહમ્મદ બિન ઈસા તિરમિઝી عَلَيْهِ رَحْمَةُ اللهِ الْقَوِى અપને મશહૂર મજમૂઅએ અહાદીસ **"તિરમિઝી"** મેં હઝરાતે સય્યિદૈના અબૂ સઈદ ખુદરી વ અબૂ હુરૈરા رَضِىَ اللّٰهُ تَعَالٰى عَنْهُمَا સે નક્લ કરતે હૈં : "અગર તમામ આસ્માન વ ઝમીન વાલે એક મુસલ્માન કા ખૂન કરને મેં શરીક હો જાએં તો **અલ્લાહ** عَزَّوَجَلَّ ઉન સભોં કો મુંહ કે બલ ઔંધા કર કે જહન્નમ મેં ડાલ દેગા." (સુ-નનુત્તિરમિઝી, જિ. 3, સ. 100, હદીસ : 1403, દારુલ ફિક્ર બૈરૂત)

આગ કી બેડિયાં

લોગોં કા માલે ના હક દબા લેને વાલોં, ડકૈતિયાં કરને વાલોં, ચિટ્ઠિયાં ભેજ કર રકમોં કા મુતા-લબા કરને વાલોં કો ખૂબ ગૌર કર લેના ચાહિયે કે આજ જો માલે હરામ બ આસાની ગલે સે નીચે ઉતરતા હુવા મહસૂસ હો રહા હૈ વોહ બરોઝે

કિયામત કહીં સખ્ત મુસીબત મેં ન ડાલ દે. સુનો! સુનો ! હઝરતે સય્યિદુના ફકીહ અબુલ્લૈસ સમર કન્દી عَلَيْهِ رَحْمَةُ اللهِ الْقَوِى **"કુર્રતુલ ઉયૂન"** મેં નક્લ કરતે હૈં : બેશક પુલ સિરાત પર **આગ કી બેડિયાં** હૈં, જિસ ને હરામ કા એક દિરહમ ભી લિયા ઉસ કે પાઉં મેં **આગ કી બેડિયાં** ડાલી જાએંગી, જિસ કે સબબ ઉસે પુલ સિરાત પર ગુઝરના દુશ્વાર હો જાએગા, યહાં તક કે ઉસ દિરહમ કા માલિક ઉસ કી નેકિયોં મેં સે ઈસ કા બદલા ન લે લે અગર ઉસ કે પાસ નેકિયાં નહીં હોંગી તો વોહ ઉસ કે ગુનાહોં કા બોઝ ભી ઉઠાએગા ઔર જહન્નમ મેં ગિર પડેગા. (કુર્રતુલ ઉયૂન વ મઅહૂ અર્રૌઝુલ ફાઇક, સ. 392 કોએટા)

મુફલિસ કૌન

હઝરતે સય્યિદુના મુસ્લિમ બિન હજ્જાજ કુશૈરી عَلَيْهِ رَحْمَةُ اللهِ الْقَوِى અપને મશહૂર મજમૂઅએ હદીસ **"સહીહ મુસ્લિમ"** મેં નક્લ કરતે હૈં : સરકારે નામદાર, મદીને કે તાજદાર, રસૂલોં કે સાલાર, નબિયોં કે સરદાર, હમ ગરીબોં કે ગમ ગુસાર, હમ બે કસોં કે મદદગાર, શફીએ રોઝે શુમાર, જનાબે અહમદે મુખ્તાર صَلَّى اللهُ تَعَالٰى عَلَيْهِ وَ اٰلِهٖ وَسَلَّم

ફરમાને મુસ્તફા: صلى الله تعالى عليه واله وسلم જિસને કિતાબ મેં મુઝ પર દુરૂદે પાક લિખા તો જબ તક મેરા નામ ઉસ કિતાબ મેં લિખા રહેગા ફિરિશ્તે ઉસકે લિયે ઇસ્તિગફાર કરતે રહેંગે.

ને ઇસ્તિફસાર ફરમાયા : ક્યા તુમ જાનતે હો **મુફલિસ કૌન હૈ ?** સહાબએ કિરામ عَلَيْهِمُ الرِّضْوَان ને અર્ઝ કી : **યા રસૂલલ્લાહ** صَلَّى اللهُ تَعَالٰى عَلَيْهِ وَ اٰلِهٖ وَسَلَّم ! હમ મેં સે જિસ કે પાસ દરાહિમ વ સામાન ન હોં વોહ મુફલિસ હૈ. ફરમાયા : "મેરી ઉમ્મત મેં **મુફલિસ** વોહ હૈ જો કિયામત કે દિન નમાઝ, રોઝે ઔર ઝકાત લે કર આયા ઔર યૂં આયા કે ઇસે ગાલી દી, ઉસ પર તોહમત લગાઈ, ઇસ કા માલ ખાયા, ઉસ કા ખૂન બહાયા, ઉસે મારા તો ઉસ કી નેકિયોં મેં સે કુછ ઇસ મઝલૂમ કો દે દી જાએં ઔર કુછ ઉસ મઝલૂમ કો ફિર અગર ઇસ કે ઝિમ્મે જો હુકૂક થે ઉન કી અદાએગી સે પહલે ઇસ કી નેકિયાં ખત્મ હો જાએં તો ઉન મઝલૂમોં કી ખતાએં લે કર ઉસ ઝાલિમ પર ડાલ દી જાએં ફિર ઉસે આગ મેં ફેંક દિયા જાએ."

(સહીહ મુસ્લિમ, સ. 1394, હદીસ : 2581, દારો ઇબ્ને હઝમ બૈરૂત)

લરઝ ઉઠો !

ઐ નમાઝિયો ! ઐ રોઝાદારો ! ઐ હાજિયો ! ઐ પૂરી ઝકાત અદા કરને વાલો ! ઐ ખૈરાત વ હ-સનાત મેં હિસ્સા લેને વાલો ! ઐ નેક સૂરત નઝર આને વાલે માલદારો ! ડર

જાઓ ! લરઝ ઉઠો ! હકીકત મેં મુફ્લિસ વોહ હૈ જો નમાઝ, રોઝા, હજ, ઝકાત વ સ-દકાત, સખાવતોં, ફલાહી કામોં ઔર બડી બડી નેકિયોં કે બા વુજૂદ કિયામત મેં ખાલી કા ખાલી રહ જાએ ! જિન કો કભી ગાલી દે કર, કભી બિલા ઈજાઝતે શર-ઈ ડાંટ કર, બે ઈઝ્ઝતી કર કે, ઝલીલ કર કે, મારપીટ કર કે, આરિયતન ચીઝેં લે કર કરદન વાપસ ન લૌટા કર, કર્ઝ દબા કર, દિલ દુખા કર નારાઝ કર દિયા હોગા વોહ ઉસ કી સારી નેકિયાં લે જાએંગે ઔર નેકિયાં ખત્મ હો જાને કી સૂરત મેં ઉન કે ગુનાહોં કા બોઝ ઉઠા કર વાસિલે જહન્નમ કર દિયા જાએગા.

''સહીહ મુસ્લિમ શરીફ'' મેં હૈ, અલ્લાહ કે મહબૂબ, દાનાએ ગુયૂબ, મુનઝ્ઝહુન અનિલ ઉયૂબ صَلَّى اللّٰه تَعَالٰى عَلَيْهِ وَ اٰلِهٖ وَسَلَّم કા ફરમાને ઈબ્રત નિશાન હૈ : ''તુમ લોગ હુકૂક, હક વાલોં કે સિપુર્દ કર દોગે હત્તા કે બે સીંગ વાલી કા સીંગ વાલી બકરી સે બદલા લિયા જાએગા.''

(સહીહ મુસ્લિમ, સ. 1394, હદીસ : 2582)

મત્લબ યેહ કે અગર તુમ ને દુન્યા મેં લોગોં કે હુકૂક

અદા ન કિયે તો લા મહાલા (યા'ની હર સૂરત મેં) કિયામત મેં અદા કરોગે, યહાં દુન્યા મેં માલ સે ઔર આખિરત મેં આ'માલ સે, લિહાઝા બેહતરી ઈસી મેં હૈ કે દુન્યા હી મેં અદા કર દો વરના પછતાના પડેગા. **"મિરઆત શર્હે મિશકાત"** મેં હૈ: "જાનવર અગર્ચે શર-ઈ અહકામ કે મુકલ્લફ નહીં હૈં મગર હુકૂકુલ ઈબાદ જાનવરોં કોભી અદા કરને હોંગે." (મિરઆત, જિ. 6, સ. 674) **અલ્લાહ** عَزَّوَجَلَّ કા ખૌફ રખને વાલે હઝરાત હુકૂકુલ ઈબાદ કે બ ઝાહિર મા'મૂલી નઝર આને વાલે મુઆ-મલાત મેં ભી ઐસી એહતિયાત કરતે હૈં કે હૈરત મેં ડાલ દેતે હૈં. ચુનાન્ચે

આધા સેબ

હઝરતો સય્યિદુના ઈબ્રાહીમ બિન અદહમ رَحْمَةُاللهِ تَعَالٰى عَلَيْه ને એક બાગ કે અન્દર નહર મેં **સેબ** દેખા, ઉઠાયા ઔર ખા લિયા. ખાતે તો ખા લિયા મગર ફિર પરેશાન હો ગએ કે યેહ મૈં ને ક્યા કિયા ! મૈં ને ઈસ કે માલિક કી ઈજાઝત કે બિગૈર ક્યૂં ખાયા ! ચુનાન્ચે તલાશતે હુએ બાગ તક પહોંચે, બાગ કી માલિકા એક ખાતૂન થીં, ઉન સે આપ رَحْمَةُاللهِ تَعَالٰى عَلَيْه ને મા'ઝિરત તલબ ફરમાઈ, ઉસ ને અર્ઝ કી : યેહ બાગ મેરા ઔર બાદશાહ કા મુશ્તરિકા હૈ, મૈં અપના

હક મુઆફ કરતી હૂં લેકિન બાદશાહ કા હક મુઆફ કરને કી મજાઝ નહીં. બાદશાહ બલ્ખ મેં થા લિહાઝા સય્યિદુના ઈબ્રાહીમ બિન અદહમ رَحْمَةُاللّٰهِ تَعَالٰى عَلَيْه ને **આધા સેબ** મુઆફ કરવાને કે લિયે બલ્ખ કા સફર ઈખ્તિયાર કિયા ઔર મુઆફ કરવા કર હી દમ લિયા. (رحلة ابن بطوطة ج ۱ ص ۳٤)

ખિલાલ કા વબાલ

મીઠે મીઠે ઈસ્લામી ભાઈયો ! ઈસ હિકાયત મેં બિગૈર પૂછે દૂસરોં કી ચીઝેં હડપ કર જાને વાલોં, સબ્ઝિયોં ઔર ફલોં કી રેઢિયોં સે ચુપચાપ કુછ ન કુછ ઉઠા કર અપની ટોકરી મેં ડાલ લેને વાલોં કે લિયે ઈબ્રત હી ઈબ્રત હૈ. બ ઝાહિર મા'મૂલી નઝર આને વાલી શૈ ભી અગર બિગૈર ઈજાઝત ઈસ્તિ'માલ કર ડાલી ઔર કિયામત કે રોઝ પકડે ગએ તો ક્યા બનેગા ? ચુનાન્ચે હઝરતે અલ્લામા અબ્દુલ વહ્હાબ શા'રાની قُدِّسَ سِرُّهُ النُّورَانِى **"તમ્બીહુલ મુગ્તર્રીન"** મેં નક્લ કરતે હૈં : **મશહૂર** તાબેઈ બુઝુર્ગ હઝરતે સય્યિદુના વહ્બ બિન **મુનબ્બેહ** رَضِىَ اللّٰهُ تَعَالٰى عَنْهُ ફરમાતે હૈં : એક ઈસ્રાઈલી શખ્સ ને અપને પિછલે તમામ ગુનાહોં સે તૌબા કી, સત્તર સાલ લગાતાર ઈસ તરહ ઈબાદત કરતા રહા કે દિન કો

રોઝા રખતા ઔર રાત કો જાગ કર ઈબાદત કરતા, ન કોઈ ઉમ્દા ગિઝા ખાતા ન કિસી સાએ કે નીચે આરામ કરતા. ઉસ કે ઈન્તિકાલ કે બા'દ કિસી ને ખ્વાબ મેં દેખ કર પૂછા : مَا فَعَلَ اللّٰهُ بِكَ؟ યા'ની **અલ્લાહ** عَزَّوَجَلَّ ને આપ કે સાથ ક્યા મુઆ-મલા ફરમાયા ? જવાબ દિયા : "**અલ્લાહ** عَزَّوَجَلَّ ને મેરા હિસાબ લિયા, ફિર સારે ગુનાહ બખ્શ દિયે મગર **એક લકડી** જિસ સે મૈં ને ઉસ કે માલિક કી ઈજાઝત કે બિગૈર **દાંતોં મેં ખિલાલ** કર લિયા થા (ઔર યેહ મુઆ-મલા હુકૂકુલ ઈબાદ કા થા) ઔર વોહ મુઆફ કરવાના રહ ગયા થા ઈસી કી વજહ સે મૈં અબ તક જન્નત સે રોક દિયા ગયા હૂં."

(તમ્બીહુલ મુગ્તર્રીન, સ. 51, દારુલ મા'રિફહ બૈરૂત)

ગેહૂં કા દાના તોડને કા ઉખ્રવી નુકસાન

મીઠે મીઠે ઈસ્લામી ભાઈયો ! ઝરા ગૌર તો કીજિયે ! એક તિન્કા જન્નત મેં દાખિલે સે માનેઅ (યા'ની રુકાવટ) હો ગયા ! ઔર અબ મા'મૂલી લકડી કે ખિલાલ કી તો બાત હી કહાં હૈ. બા'ઝ લોગ દૂસરોં કે લાખોં બલ્કે કરોડોં રુપૈ હડપ કર જાતે હૈં ઔર ડકાર તક નહીં લેતે. **અલ્લાહ** عَزَّوَجَلَّ હિદાયત ઈનાયત ફરમાએ. આમીન. એક

ફરમાને મુસ્તફા: صلى الله تعالى عليه وسلم જિસ ને મુઝ પર રોઝે જુમુઆ દો સૌ બાર દુરૂદે પાક પઢા ઉસકે દો સૌ સાલ કે ગુનાહ મુઆફ હોંગે.

ઔર ઈબ્રતનાક હિકાયત મુલા-હઝા ફરમાઈયે જિસ મેં સિર્ફ એક ગેહૂં કે દાને કે બિલા ઈજાઝત ખાને કે નહીં સિર્ફ તોડ ડાલને કે ઉખ્રવી નુકસાન કા તઝકિરા હૈ. ચુનાન્ચે મન્કૂલ હૈ કે એક શખ્સ કો બા'દે વફાત કિસી ને ખ્વાબ મેં દેખ કર પૂછા : مَا فَعَلَ اللّٰهُ بِكَ ؟ યા'ની **અલ્લાહ** عَزَّوَجَلَّ ને આપ કે સાથ ક્યા મુઆ-મલા ફરમાયા ? કહા : **અલ્લાહ** عَزَّوَجَلَّ ને મુઝે બખ્શ દિયા, લેકિન હિસાબ વ કિતાબ હુવા યહાં તક કે ઉસ દિન કે બારે મેં ભી મુઝ સે પૂછગછ હુઈ જિસ રોઝ મૈં રોઝે સે થા ઔર અપને એક દોસ્ત કી દુકાન પર બૈઠા હુવા થા જબ ઈફતાર કા વક્ત હુવા તો મૈં ને ગેહૂં કી એક બોરી મેં સે ગેહૂં કા એક દાના ઉઠા લિયા ઔર ઉસ કો તોડ કર ખાના હી ચાહતા થા કે એક દમ મુઝે એહસાસ હુવા કે યેહ દાના મેરા નહીં, ચુનાન્ચે મૈં ને ઉસે જહાં સે ઉઠાયા થા ફૌરન ઉસી જગહ ડાલ દિયા. ઔર ઈસ કા ભી હિસાબ લિયા ગયા યહાં તક કે ઉસ પરાએ **ગેહૂં કે તોડે જાને કે નુકસાન કે બ કદર મેરી નેકિયાં મુઝ સે લી ગઈ.**

(મિરકાતુલ મફાતીહ, જિ. 8, સ. 811, તહ્તુલ હદીસ : 5083)

સાત સો બા જમાઅત નમાઝેં

મીઠે મીઠે ઈસ્લામી ભાઈયો ! દેખા આપ ને ! એક પરાયા ગેહૂં બિગૈર ઈજાઝત તોડ દેના ભી નુકસાને કિયામત કા સબબ હો સકતા હૈ. અબ સિર્ફ ગેહૂં કા દાના તોડને યા ખા જાને હી કી કહાં બાત હૈ. આજ કલ કઈ લોગ બિગૈર દા'વત કે દૂસરોં કે યહાં ખાના હી ખા ડાલતે હૈં ! હાલાંકે બિગૈર બુલાએ કિસી કી દા'વત મેં ઘુસ જાના શરઅન મન્અ હૈ. અબૂ દાવૂદ શરીફ કી હદીસે પાક મેં યેહ ભી હૈ : "જો બિગૈર બુલાએ ગયા વોહ ચોર હો કર ઘુસા ઔર ગારત ગરી કર કે નિકલા." (સુ-નનો અબી દાવૂદ, જિ. 3, સ. 379, હદીસ : 3741) નીઝ આજ કલ કર્ઝ કે નામ પર લોગોં કે હઝારોં બલ્કે લાખોં રુપૈ હડપ કર લિયે જાતે હૈં. અભી તો યેહ સબ આસાન લગ રહા હોગા લેકિન કિયામત મેં બહોત મહંગા પડ જાએગા. ઐ લોગોં કા કર્ઝા દબા લેને વાલો ! કાન ખોલ કર સુનો ! મેરે આકા **આ'લા હઝરત** رَحْمَةُ اللهِ تَعَالٰى عَلَيْه નક્લ કરતે હૈં : "જો દુન્યા મેં કિસી કે તકરીબન તીન[3] પૈસે દૈન (યા'ની કર્ઝ) દબા લેગા બરોઝે કિયામત ઈસ કે બદલે

સાતસો[700] **બા જમાઅત નમાઝેં** દેની પડ જાએંગી." (ફતાવા ર-ઝવિય્યા, જિ. 25, સ. 69) જી હાં ! જો કિસી કા કર્ઝા દબા લે વોહ ઝાલિમ હૈ ઔર સખ્ત નુકસાન વ ખુસ્રાન મેં હૈ. હઝરતે સય્યિદુનાસુલૈમાન ત-બરાની قُدِّسَ سِرُّهُ النُّوْرَانِى અપને મજમૂઅએ હદીસ, "ત-બરાની" મેં નક્લ કરતે હૈં : સરકારે **મદીનએ મુનવ્વરહ**, સરદારે **મક્કએ મુકર્રમા** صَلَّى اللهُ تَعَالٰى عَلَيْهِ وَ اٰلِهٖ وَسَلَّم ને ફરમાયા, જિસ કા મફહૂમ હૈ : "ઝાલિમ કી નેકિયાં મઝલૂમ કો, મઝલૂમ કે ગુનાહ ઝાલિમ કો દિલવાએ જાએંગે." (અલ મો'જમુલ કબીર, જિ. 4, સ. 148, હદીસ : 3969, દારો એહયાઈત્તુરાસિલ અ-રબી બૈરૂત)

અદાએ કર્ઝ મેં બિલા વજહ તાખીર ગુનાહ હૈ

કર્ઝ કી બાત ચલી હૈ તો યેહ ભી બતાતા ચલૂં કે **હુજ્જતુલ ઈસ્લામ** હઝરતે સય્યિદુનાઈમામ મુહમ્મદ બિન મુહમ્મદ ગઝાલી عَلَيْهِ رَحْمَةُ اللهِ الْوَالِى **કીમિયાએ સઆદત** મેં નક્લ કરતે હૈં : "જો શખ્સ કર્ઝ લેતા હૈ ઔર યેહ નિય્યત કરતા હૈ કે મૈં અચ્છી તરહ અદા કર દૂંગા તો **અલ્લાહ** عَزَّوَجَلَّ ઉસ કી હિફાઝત કે લિયે ચન્દ ફિરિશ્તે મુકર્રર ફરમા દેતા હૈ ઔર વોહ દુઆ કરતે હૈં કે ઈસ કા કર્ઝ અદા હો જાએ." (ઉન્ઝુર : ઈત્તિહાફુસ્સાદહ લિઝ્ઝુબૈદી, જિ. 6, સ. 409, દારુલ કુતુબુલ ઈલ્મિય્યા બૈરૂત)

ઔર અગર કર્ઝદાર કર્ઝ અદા કર સકતા હો તો કર્ઝ ખ્વાહ કી મરઝી કે બિગૈર એક ઘડી ભર ભી તાખીર કરેગા તો ગુનહગાર હોગા ઔર ઝાલિમ કરાર પાએગા. ખ્વાહ રોઝે કી હાલત મેં હો યા સો રહા હો ઉસ કે ઝિમ્મે ગુનાહ લિખા જાતા રહેગા. (ગોયા હર હાલ મેં ગુનાહ કા મીટર ચલતા રહેગા) ઔર હર સૂરત મેં ઉસ પર **અલ્લાહ** عَزَّوَجَلَّ કી લા'નત પડતી રહેગી. યેહ ગુનાહ તો ઐસા હૈ કે નીંદ કી હાલત મેં ભી ઉસ કે સાથ રહતા હૈ. અગર અપના સામાન બેચ કર કર્ઝ અદા કર સકતા હૈ તબ ભી કરના પડેગા, અગર ઐસા નહીં કરેગા તો ગુનહગાર હૈ. અગર કર્ઝ કે બદલે ઐસી ચીઝ દે જો કર્ઝ ખ્વાહ કો ના પસન્દ હો તબ ભી દેને વાલા ગુનહગાર હોગા ઔર જબ તક ઉસે રાઝી નહીં કરેગા ઈસ ઝુલ્મ કે જુર્મ સે નજાત નહીં પાએગા ક્યૂંકે ઉસ કા યેહ ફે'લ કબીરા ગુનાહોં મેં સે હૈ મગર લોગ ઈસે મા'મૂલી ખયાલ કરતે હૈં.'' (કીમિયાએ સઆદત, જિ. 1, સ. 336)

ગૈરત મન્દી કા તકાઝા

મીઠે મીઠે ઈસ્લામી ભાઈયો ! જબ મત્લબ હોતા હૈ

ફરમાને મુસ્તફા: صَلَّى اللهُ تَعَالَى عَلَيْهِ وَاٰلِهٖ وَسَلَّم જિસ કે પાસ મેરા ઝિક્ર હો ઔર ઉસને દુરૂદ શરીફ ન પઢ઼ા ઉસને જફ઼ા કી.

તો ખુશામદ ઔર ઝૂટે વા'દે કર કે બા'ઝ લોગ કર્ઝા હાસિલ કર લેતે હૈં મગર અફસોસ સદ કરોડ અફસોસ ! લે લેને કે બા'દ અદા કરને કા નામ નહીં લેતે. **ગૈરત મન્દી કા તકાઝા** તો યેહ હૈ કે જિસ સે કર્ઝ લિયા હૈ અપને ઉસ મોહસિન કે ઘર જલ્દ તર જા કર શુક્રિયા કે સાથ કર્ઝ અદા કર આતે, મગર આજ કલ હાલત યેહ હૈ કે અગર કર્ઝ અદા કરના ભી હૈ તો કર્ઝ ખ્વાહ કો ખૂબ ધક્કે ખિલા કર, રુલા રુલા કર ઉસ બેચારે કી રકમ કો તોડ ફોડ કર યા'ની થોડી થોડી કર કે કર્ઝ લૌટાયા જાતા હૈ. યાદ રખિયે ! બિલા વજહ કર્ઝ ખ્વાહ કો ધક્કે ખિલાના ભી **ઝુલ્મ** હૈ. આમ તૌર પર બ્યોપારિયોં કી આદત હોતી હૈ કે રકમ ગલ્લે મેં મૌજૂદ હોને કે બા વુજૂદ શામ કો લે જાના, કલ આના વગૈરા કહ કર બિલા ઈજાઝતે શર-ઈ ટરખાતે, ટહલાતે ઔર ધક્કે ખિલાતે હૈં, યેહ નહીં સોચતે કે હમ કિતના બડા વબાલ અપને સર લે રહે હૈં ! અગર શામ કો કર્ઝ ચુકાના હી હૈ તો અભી સુબ્હ કે વક્ત ચુકા દેને મેં હરજ હી ક્યા હૈ !

નેકિયોં કે ઝરીએ માલદાર

મીઠે મીઠે ઈસ્લામી ભાઈયો ! બન્દોં કી હક ત-લફી

ફરમાને મુસ્તફા: صلی اللہ تعالیٰ علیہ واٰلہٖ وسلم ઉસ શખ્સ કી નાક ખાક આલૂદ હો જિસ કે પાસ મેરા ઝિક્ર હો ઔર વોહ દુરૂદે પાક ન પઢે.

આખિરત કે લિયે બહોત ઝિયાદા નુકસાન દેહ હૈ, હઝરતે સય્યિદુના અહમદ બિન હર્બ علیہ رحمۃ الرب ફરમાતે હૈં : કઈ લોગ નેકિયોં કી કસીર દૌલત લિયે દુન્યા સે માલદાર રુખ્સત હોંગે મગર બન્દોં કી હક ત-લફિયોં કે બાઈસ કિયામત કે દિન અપની સારી નેકિયાં ખો બૈઠેંગે ઔર યૂં ગરીબ વ નાદાર હો જાએંગે. (તમ્બીહુલ મુગ્તર્રીન, સ. 53, દારુલ મા'રિફહ બૈરૂત)

હઝરતે સય્યિદુના શૈખ અબૂ તાલિબ બિન અલી મક્કી عَلَيْهِ رَحْمَةُ اللهِ الْقَوِى **"કૂતુલ કુલૂબ"** મેં ફરમાતે હૈં : "ઝિયાદા તર (અપને નહીં બલ્કે) દૂસરોં કે ગુનાહ હી દોઝખ મેં દાખિલે કા બાઈસ હોંગે જો (હુકૂકુલ ઈબાદ તલફ કરને કે સબબ) ઈન્સાન પર ડાલ દિયે જાએંગે. નીઝ બે શુમાર અફરાદ (અપની નેકિયોં કે સબબ નહીં બલ્કે) દૂસરોં કી નેકિયાં હાસિલ કર કે જન્નત મેં દાખિલ હો જાએંગે." (કૂતુલ કુલૂબ, જિ. 2, સ. 292) ઝાહિર હૈ દૂસરોં કી નેકિયાં હાસિલ કરને વાલે વોહી હોંગે જિન કી દુન્યા મેં દિલ આઝારિયાં ઔર હક ત-લફિયાં હુઈ હોંગી. યૂં બરોઝે કિયામત મઝલૂમ ઔર દુખિયારે ફાએદે મેં રહેંગે.

ફરમાને મુસ્તફા: صَلَّی اللہُ تَعَالٰی عَلَیْہِ وَاٰلِہٖ وَسَلَّم જિસ કે પાસ મેરા ઝિક્ર હો ઔર વોહ મુઝ પર દુરૂદ ન પળ્હે તો લોગોં મેં વોહ કન્જૂસ તરીન શખ્સ હૈ.

અલ્લાહ વ રસૂલ عَزَّوَجَلَّ وَصَلَّی اللہُ تعالٰی علیہ والہٖ وسلّم કો ઈઝા દેને વાલા

હુકૂકુલ ઈબાદ કા મુઆ-મલા બળા નાઝુક હૈ મગર આહ ! આજ કલ બે બાકી કા દૌર દૌરા હૈ, અવામ તો કુજા ખવાસ કહલાને વાલે ભી ઉમૂમન ઈસ કી તરફ સે ગાફિલ રહતે હૈં. ગુસ્સે કા મરઝ આમ હૈ ઈસ કી વજહ સે અકસર "ખવાસ" ભી લોગોં કી દિલ આઝારી કર બૈઠતે હૈં ઔર ઈસ કી તરફ ઉન કી બિલ્કુલ તવજ્જોહ નહીં હોતી કે કિસી મુસલ્માન કી બિલા વજહે શર-ઈ દિલ આઝારી ગુનાહ વ હરામ ઔર જહન્નમ મેં લે જાને વાલા કામ હૈ. મેરે આકા **આ'લા હઝરત** رَحْمَۃُ اللّٰہِ تَعَالٰی عَلَیْہ **ફતાવા ર-ઝવિય્યા શરીફ જિલ્દ 24 સફહા 342 મેં ત-બરાની શરીફ** કે હવાલે સે નકલ કરતે હૈં : સુલ્તાને દો જહાન صَلَّی اللّٰہ تَعَالٰی عَلَیْہِ وَ اٰلِہٖ وَسَلَّم કા ફરમાને ઈબ્રત નિશાન હૈ : مَنْ اٰذٰی مُسْلِمًا فَقَدْ اٰذَانِیْ وَمَنْ اٰذَانِیْ فَقَدْ اٰذَی اللّٰہ (યા'ની) જિસ ને (બિલા વજહે શર-ઈ) કિસી મુસલ્માન કો ઈઝા દી ઉસ ને મુઝે ઈઝા દી ઔર જિસ ને મુઝે ઈઝા દી ઉસ ને **અલ્લાહ** عَزَّوَجَلَّ કો ઈઝા દી." (અલ મો'જમુલ ઔસત, જિ. 2, સ. 387, હદીસ : 3607) **અલ્લાહ વ રસૂલ** عَزَّوَجَلَّ وَصَلَّی اللہُ تعالٰی علیہ والہٖ وسلّم કો ઈઝા દેને વાલોં કે બારે મેં

ફરમાને મુસ્તફા: صلی اللہ تعالیٰ علیہ واٰلہٖ وسلم જિસ કે પાસ મેરા ઝિક્ર હો ઔર ઉસને દુરૂદ શરીફ ન પઢા ઉસને જફા કી.

અલ્લાહ عَزَّوَجَلَّ પારહ 22 સૂ-રતુલ અહઝાબ આયત 57 મેં ઈર્શાદ ફરમાતા હૈ :

اِنَّ الَّذِیْنَ یُؤْذُوْنَ اللّٰهَ وَرَسُوْلَهٗ لَعَنَهُمُ اللّٰهُ فِی الدُّنْیَا وَالْاٰخِرَةِ وَاَعَدَّ لَهُمْ عَذَابًا مُّهِیْنًا ﴿۵۷﴾

તર-જ-મએ કન્ઝુલ ઈમાન : બેશક જો ઈઝા દેતે હૈં **અલ્લાહ** (عَزَّوَجَلَّ) ઔર ઉસ કે રસૂલ કો ઉન પર **અલ્લાહ** (عَزَّوَجَلَّ) કી લા'નત હૈ દુન્યા વ આખિરત મેં ઔર **અલ્લાહ** (عَزَّوَجَلَّ) ને ઉન કે લિયે ઝિલ્લત કા અઝાબ તય્યાર કર રખા હૈ.

દિલ હિલા દેને વાલી ખારિશ

પ્યારે પ્યારે ઈસ્લામી ભાઈયો ! અગર આપ કભી કિસી મુસલ્માન કી બિલા વજહે શર-ઈ દિલ આઝારી કર બૈઠે હૈં તો આપ કા ચાહે ઉસ સે કૈસા હી કરીબી રિશ્તા હૈ, બડે ભાઈ હૈં, વાલિદ હૈં, શોહર હૈં, સુસર હૈં યા કિતને હી બડે રુત્બે કે માલિક હૈં, ચાહે સદર હૈં યા વઝીર હૈં, ઉસ્તાઝ હૈં યા પીર હૈં, યા મુઅઝ્ઝિન હૈં યા ઈમામ વ ખતીબ હૈં જો

ફરમાને મુસ્તફા: صلى الله تعالى عليه واله وسلم જિસ કે પાસ મેરા ઝિક્ર હુવા ઔર ઉસને મુઝ પર દુરૂદે પાક ન પઢા તહકીક વોહ બદ બખ્ત હો ગયા.

કુછ ભી હૈં બિગૈર શરમાએ તૌબા કીજિયે ઔર ઉસ બન્દે સે મુઆફી માંગ કર ઉસ કો રાઝી કર લીજિયે વરના જહન્નમ કા હોલનાક અઝાબ બરદાશ્ત નહીં હો સકેગા. સુનો ! સુનો ! હઝરતે સય્યિદુના યઝીદ બિન **શ-જરહ** رَحْمَةُاللهِ تَعَالٰى عَلَيْه ફરમાતે હૈં : જિસ તરહ સમુન્દર કે કનારે હોતે હૈં ઈસી તરહ જહન્નમ કે ભી કનારે હૈં જિન મેં બુખ્તી ઊંટોં જૈસે સાંપ ઔર **ખચ્ચરોં** જૈસે બિચ્છૂ રહતે હૈં. અહલે જહન્નમ જબ અઝાબ મેં કમી કે લિયે ફરિયાદ કરેંગે તો હુક્મ હોગા કનારોં સે બાહર નિકલો વોહ જૂં હી નિકલેંગે તો વોહ સાંપ ઉન્હેં હોંટોં ઔર ચેહરોં સે પકડ લેંગે ઔર ઉન કી ખાલ તક ઉતાર લેંગે વોહ લોગ વહાં સે બચને કે લિયે આગ કી તરફ ભાગેંગે ફિર ઉન પર ખુજલી મુસલ્લત કર દી જાએગી વોહ ઈસ કદર ખુજાએંગે કે ઉન કા ગોશ્ત પોસ્ત સબ ઝડ જાએગા ઔર સિર્ફ હડ્ડિયાં રહ જાએંગી, પુકાર પડેગી : "ઐ ફુલાં ! ક્યા તુઝે તકલીફ હો રહી હૈ ?" વોહ કહેગા : હાં. તો કહા જાએગા "યેહ ઉસ ઈઝા કા બદલા હૈ જો તૂ મોમિનોં કો દિયા કરતા થા." (અત્તરગીબ વત્તરહીબ, જિ. 4, સ. 280, હદીસ : 5649, દારુલ ફિક્ર બૈરૂત)

ફરમાને મુસ્તફા: صلى الله تعالى عليه واله وسلم જિસને મુઝ પર એક બાર દુરૂદે પાક પઢા અલ્લાહ તઆલા ઉસ પર દસ રહમતેં ભેજતા હૈ.

જન્નત મેં ઘૂમને વાલા

મીઠે મીઠે ઇસ્લામી ભાઈયો ! મુસલ્માન કો ઈઝા દેના મુસલ્માન કા કામ નહીં બલ્કે ઉસ કા કામ તો યેહ હૈ કે મુસલ્માન સે ઈઝા દેને વાલી ચીઝેં દૂર કરે. સય્યિદુના ઈમામ મુસ્લિમ બિન હજ્જાજ કુશૈરી عَلَيْهِ رَحْمَةُ اللهِ الْقَوِى સહીહ મુસ્લિમ મેં નક્લ કરતે હૈં : તાજદારે મદીના, કરારે કલ્બો સીના, ફૈઝ ગન્જીના, સાહિબે મુઅત્તર પસીના, બાઈસે નુઝૂલે સકીના صَلَّى اللهُ تَعَالٰى عَلَيْهِ وَ اٰلِهٖ وَسَلَّم કા ફરમાને બા કરીના હૈ : "મૈં ને એક શખ્સ કો **જન્નત મેં ઘૂમતે હુએ** દેખા કે જિધર ચાહતા હૈ નિકલ જાતા હૈ ક્યૂંકે ઉસ ને ઈસ દુન્યા મેં એક ઐસે દરખ્ત કો રાસ્તે સે કાટ દિયા થા જો કે લોગોં કો તકલીફ દેતા થા."

(સહીહ મુસ્લિમ, સ. 1410, હદીસ : 2617)

આકા صَلَّى اللهُ تَعَالٰى عَلَيْهِ وَاٰلِهٖ وَسَلَّم કી બે ઇન્તિહા આજિઝી

હમારે પ્યારે ઔર મીઠે મીઠે આકા صَلَّى اللهُ تَعَالٰى عَلَيْهِ وَ اٰلِهٖ وَسَلَّم ને અપને ઉસ્વએ હ-સના કે ઝરીએ હમ ગુલામોં કો હુકૂકુલ ઈબાદ કા ખયાલ રખને કી જિસ હસીન

ફરમાને મુસ્તફા: صلی اللہ تعالیٰ علیہ واٰلہٖ وسلم જો મુઝ પર દુરૂદે પાક પઢહના ભૂલ ગયા વોહ જન્નત કા રાસ્તા ભૂલ ગયા.

અન્દાઝ મેં તા'લીમ દી હૈ ઉસ કી એક રિક્કત અંગેઝ ઝલક મુલા-હઝા ફરમાઈયે. ચુનાન્ચે હમારે જાન સે ભી પ્યારે આકા મક્કી મ-દની મુસ્તફા صَلَّی اللہ تَعَالٰی عَلَیْہِ وَ اٰلِہٖ وَسَلَّم ને વફાતે ઝાહિરી કે વક્ત ઈજતિમાએ આમ મેં એ'લાન ફરમાયા : અગર મેરે ઝિમ્મે કિસી કા કર્ઝ આતા હો, અગર મૈં ને કિસી કી જાન વ માલ ઔર આબરૂ કો સદમા પહોંચાયા હો તો મેરી જાન વ માલ ઔર આબરૂ હાઝિર હૈ, "ઈસ દુન્યા મેં બદલા લે લે." તુમ મેં સે કોઈ યેહ અન્દેશા ન કરે કે અગર કિસી ને મુઝ સે બદલા લિયા તો મૈં નારાઝ હો જાઊંગા યેહ મેરી શાન નહીં. મુઝે યેહ અમ્ર બહોત પસન્દ હૈ કે અગર કિસી કા હક મેરે ઝિમ્મે હૈ તો વોહ મુઝ સે વુસૂલ કર લે યા મુઝે મુઆફ કર દે. ફિર ફરમાયા : ઐ લોગો ! જિસ શખ્સ પર કોઈ હક હો ઉસે ચાહિયે કે વોહ અદા કરે ઔર ખયાલ ન કરે કે રુસ્વાઈ હોગી ઈસ લિયે કે દુન્યા કી રુસ્વાઈ આખિરત કી રુસ્વાઈ સે બહોત આસાન હૈ.

(તારીખે દિમિશ્ક લિ ઈબ્ને અસાકીર, જિ. 48, સ. 323 મુલખ્ખસન)

મૈં ને તેરા કાન મરોડા થા

હઝરતે સય્યિદુના ઉસ્માને ગની رَضِیَ اللّٰہُ تَعَالٰی عَنْہُ ને

ફરમાને મુસ્તફા: صلى الله تعالى عليه وآله وسلم જિસને મુઝ પર એક દુરૂદે પાક પઢા અલ્લાહ તઆલા ઉસ પર દસ રહમતેં ભેજતા હૈ.

અપને એક ગુલામ સે ફરમાયા : **મૈં ને એક મર્તબા તેરા કાન મરોડા** થા ઈસ લિયે તૂ મુઝ સે ઉસ કા બદલા લે લે.

(અર્રિયાઝુન્નઝરહ ફી મનાકિબુલ અશરહ, જુઝ : 3, સ. 45, દારુલ કુતુબુલ ઈલ્મિય્યા બૈરૂત)

મુસલ્માન કી તા'રીફ

અલ્લાહ કે મહબૂબ, દાનાએ ગુયૂબ, મુનઝ્ઝહુન અનિલ ઉયૂબ صَلَّى اللهُ تَعَالٰى عَلَيْهِ وَ اٰلِهٖ وَسَلَّم કા ફરમાને હિદાયત નિશાન હૈ : (કામિલ) મુસલ્માન વોહ હૈ જિસ કી ઝબાન ઔર હાથ સે મુસલ્માન કો તકલીફ ન પહોંચે ઔર (કામિલ) મુહાજિર વોહ હૈ જો ઉસ ચીઝ કો છોડ દે જિસ સે **અલ્લાહ** તઆલા ને મન્અ ફરમાયા હૈ.

(સહીહુલ બુખારી, જિ. 1, સ. 15, હદીસ : 10)

ઈસ હદીસે પાક કે તહ્ત **મુફસ્સિરે શહીર હકીમુલ ઉમ્મત** હઝરતે મુફ્તી અહમદ યાર ખાન عَلَيْهِ رَحْمَةُ الْحَنَّان ફરમાતે હૈં કે "કામિલ **મુસલ્માન** વોહ હૈ જો લુ-ગતન શરઅન હર તરહ **મુસલ્માન** હો (ઔર) મોમિન વોહ હૈ જો કિસી **મુસલ્માન** કી ગીબત ન કરે, ગાલી, તા'ના ચુગલી વગૈરા ન કરે, કિસી કો ન મારે પીટે, ન ઉસ કે ખિલાફ કુછ તહરીર કરે." મઝીદ ફરમાતે

હૈં કે "કામિલ મુહાજિર વોહ હૈ જો તર્કે વતન કે સાથ તર્કે ગુનાહ ભી કરે, યા ગુનાહ છોડના ભી લુ-ગતન હિજરત હૈ જો હમેશા જારી રહેગી."

(મિરઆતુલ મનાજીહ, જિ. 1, સ. 29)

મુસલ્માન કો ઘૂરના, ડરાના

સરકારે મદીનએ મુનવ્વરહ, સરદારે મક્કએ મુકર્રમા صَلَّى اللهُ تَعَالٰى عَلَيْهِ وَ اٰلِهٖ وَسَلَّم ને ઈર્શાદ ફરમાયા : **મુસલ્માન** કે લિયે જાઈઝ નહીં કે દૂસરે **મુસલ્માન** કી તરફ **આંખ** સે ઈસ તરહ ઈશારા કરે જિસ સે તકલીફ પહોંચે. (ઈત્તિહાફુસ્સાદહ લિઝ્ઝુબૈદી, જિ. 7, સ. 177) એક મકામ પર ઈર્શાદ ફરમાયા : કિસી મુસલ્માન કો જાઈઝ નહીં કે વોહ **કિસી મુસલ્માન કો ખૌફઝદા કરે.** (સુ-નનો અબી દાવૂદ, જિ. 4, સ. 391, હદીસ : 5004, દારો એહયાઈત્તુરાસિલ અ-રબી બૈરૂત)

મીઠે મીઠે ઈસ્લામી ભાઈયો ! મા'લૂમ હુવા કે મુસલ્માન દૂસરે મુસલ્માન કા મુહાફિઝ ઔર ગમ ખ્વાર હોતા હૈ, આપસ મેં લડના ઝગડના યેહ મુસલ્માન કા શેવા નહીં બલ્કે ઈસ સે બહોત બડે બડે નુકસાનાત હો જાતે હૈં જૈસા કે હઝરતે સય્યિદુના શૈખ મુહમ્મદ બિન ઈસ્માઈલ

ફરમાને મુસ્તફા: صلى الله تعالى عليه واله وسلم જિસ કે પાસ મેરા ઝિક્ર હુવા ઔર ઉસને મુઝ પર દુરૂદે પાક ન પઢા તહકીક વોહ બદ બખ્ત હો ગયા.

બુખારી عَلَيْهِ رَحْمَةُ اللهِ الْبَارِى અપને મજમૂઅએ અહાદીસ અલ મૌસૂમ **"સહીહ બુખારી"** મેં નક્લ કરતે હૈં : હઝરતે સય્યિદુના ઉબાદા બિન સામિત رَضِىَ اللهُ تَعَالٰى عَنْهُ ફરમાતે હૈં : મક્કી મ-દની આકા صَلَّى اللهُ تَعَالٰى عَلَيْهِ وَ اٰلِهٖ وَسَلَّم બાહર તશરીફ લાએ તાકે હમેં શબે કદ્ર બતાએં કે કિસ રાત મેં હૈ, દો[2] મુસલ્માન આપસ મેં ઝગડ રહે થે, સરકાર صَلَّى اللهُ تَعَالٰى عَلَيْهِ وَ اٰلِهٖ وَسَلَّم ને ઈર્શાદ ફરમાયા : મૈં ઈસ લિયે આયા થા કે તુમ્હેં શબે કદ્ર બતાઊં મગર ફુલાં ફુલાં શખ્સ ઝગડ રહે થે ઈસ લિયે ઈસ કા **તઅય્યુન** ઉઠા લિયા ગયા.

(સહીહુલ બુખારી, જિ. 1, સ. 662, હદીસ : 2023)

હમ શરીફ કે સાથ શરીફ ઔર.....

મીઠે મીઠે ઈસ્લામી ભાઈયો ! ઈસ હદીસે મુબા-રકા મેં હમારે લિયે ઝબર દસ્ત દર્સે ઈબ્રત હૈ કે હમારે પ્યારે આકા صَلَّى اللهُ تَعَالٰى عَلَيْهِ وَ اٰلِهٖ وَسَلَّم શબે કદ્ર કી નિશાન દેહી ફરમાને હી વાલે થે કે દો[2] મુસલ્માનોં કા બાહમ લડના માનેઅ (યા'ની રુકાવટ) હો ગયા ઔર હમેશા હમેશા કે લિયે શબે કદ્ર કો મખ્ફી (યા'ની પોશીદા) કર દિયા ગયા.

ફરમાને મુસ્તફાઃ صَلَّى اللهُ تَعَالٰى عَلَيْهِ وَاٰلِهٖ وَسَلَّم જિસને મુઝ પર એક દુરૂદે પાક પઢા અલ્લાહ તઆલા ઉસ પર દસ રહ્‌મતેં ભેજતા હૈ.

ઈસ સે અન્દાઝા કીજિયે કે આપસ કા ઝગડા કિસ કદર નુકસાન દેહ હૈ. મગર આહ ! ઝગડાલૂ મિઝાજ કે લોગોં કો કૌન સમઝાએ ? આજ કલ તો બા'ઝ મુસલ્માન બડે ફખ્ર સે યેહ કહતે હુએ સુનાઈ દે રહે હૈં કે "મિયાં ઈસ દુન્યા મેં શરીફ રહ કર ગુઝારા હી નહીં, હમ તો શરીફોં કે સાથ શરીફ ઔર બદ મઆશોં કે સાથ બદ મઆશ હૈં !" ઔર સિર્ફ કહને પર ભી ઈકતિફા થોડે હી હૈ ! બસા અવકાત તો મા'મૂલી સી બાત પર પહલે ઝબાન દરાઝી, ફિર દસ્ત અન્દાઝી, ફીર ચાકૂ બાઝી બલ્કે ગોલિયાં તક ચલ જાતી હૈં. સદ કરોડ અફસોસ ! આજ કે બા'ઝ મુસલ્માન બા વુજૂદ મુસલ્માન હોને કે કભી પઠાન બન કર, કભી પંજાબી કહલા કર, કભી સરાઈકી બન કર, કભી મુહાજિર હો કર, કભી સિન્ધી ઔર બલૂચ કૌમિય્યત કા ના'રા લગા કર એક દૂસરે કા ગલા કાટ રહે હૈં, દુકાનોં ઔર ગાડિયોં કો આગ લગા રહે હૈં, મુસલ્માનો ! આપ તો એક દૂસરે કે મુહાફિઝ થે, આપ કો ક્યા હો ગયા હૈ ? હમારે પ્યારે આકા, રહમતોં વાલે મુસ્તફા صَلَّى اللهُ تَعَالٰى عَلَيْهِ وَ اٰلِهٖ وَسَلَّم કા ફરમાને આલીશાન તો યેહ હૈ કે "બાહમ મહબ્બત વ રહ્‌મ વ નરમી મેં મોમિનોં કી મિસાલ એક જિસ્મ કી તરહ હૈ કે અગર એક ઉઝ્વ કો તકલીફ

ફરમાને મુસ્તફા: صَلَّى اللهُ تَعَالٰى عَلَيْهِ وَاٰلِهٖ وَسَلَّم જિસને મુઝ પર દસ મર્તબા દુરૂદે પાક પઢ્હા અલ્લાહ તઆલા ઉસ પર સૌ રહ્મતેં નાઝિલ ફરમાતા હૈ.

પહોંચે તો સારા જિસ્મ ઉસ તકલીફ કો મહસૂસ કરતા હૈ.''

(સહીહ મુસ્લિમ, સ. 1396, હદીસ : 2586)

એક શાઇર ને કિતને પ્યારે અન્દાઝ મેં સમઝાયા હૈ :

મુબ્તલાએ દર્દ કોઈ ઉઝ્વ હો રોતી હૈ આંખ

કિસ કદર હમદર્દ સારે જિસ્મ કી હોતી હૈ આંખ

જો બુરાઈ કરે ઉસ પર ભી ઝુલ્મ ન કરો

''તિરમિઝી શરીફ'' કી રિવાયત મેં હૈ કે સરકારે મદીના, કરારે કલ્બો સીના صَلَّى اللهُ تَعَالٰى عَلَيْهِ وَ اٰلِهٖ وَسَلَّم કા ફરમાને બા કરીના હૈ : ''તુમ લોગ નક્કાલ ન બનો કે કહો અગર લોગ ભલાઈ કરેંગે તો હમ ભલાઈ કરેંગે ઔર અગર લોગ **ઝુલ્મ** કરેંગે તો હમ ભી **ઝુલ્મ** કરેંગે, લેકિન અપને નફ્સ કો કરાર દો કે લોગ ભલાઈ કરેં તો તુમ ભી ભલાઈ કરો ઔર લોગ **બુરાઈ** કરેં તો તુમ **ઝુલ્મ** ન કરો.''

(સુ-નનુત્તિરમિઝી, જિ. 3, સ. 405, હદીસ : 2014)

પરાઈ કલમ લૌટાને કે લિયે સફર

મીઠે મીઠે ઈસ્લામી ભાઈયો ! દેખા આપ ને ! હમારે

પ્યારે આકા صَلَّى اللهُ تَعَالٰى عَلَيْهِ وَ اٰلِهٖ وَسَلَّم ને હમેં મુસલ્માનોં કી હમદર્દી કરને કે તઅલ્લુક સે કિતને પ્યારે મ-દની ફૂલ ઈનાયત ફરમાએ હૈં. હમારે બુઝુર્ગાને દીન رَحِمَهُمُ اللهُ الْمُبِيْن દૂસરોં કે હુકૂક કે મુઆ-મલે મેં ઈન્તિહાઈ દ-રજે હુસ્સાસ હોતે થે ઔર અદાઇગિયે હક કે મુઆ-મલે મેં હૈરત **અંગેઝ** હદ તક મોહતાત ભી. ચુનાન્ચે **હઝરતે** સય્યિદુના અબ્દુલ્લાહ બિન મુબારક رَحْمَةُ اللهِ تَعَالٰى عَلَيْه મુલ્કે શામ મેં ચન્દ રોઝ કે લિયે મુકીમ હુએ, વહાં અહાદીસે મુબા-રકા લિખતે રહે. એક બાર ઉન કા કલમ ટૂટ ગયા લિહાઝા આરિય્યતન (યા'ન વક્તી તૌર પર) કિસી ઔર સે **કલમ** હાસિલ કિયા, વાપસી પર ભૂલે સે વોહ **કલમ** વતન સાથ લેતે આએ. જબ યાદ આયા તો સિર્ફ **કલમ** વાપસ દેને કે લિયે આપ رَحْمَةُ اللهِ تَعَالٰى عَلَيْه ને અપને વતન સે મુલ્કે શામ કા સફર કિયા.

(તઝકિ-રતુલ વાઈઝીન, સ. 243 કોએટા)

બિગૈર ઈજાઝત કિસી કી ચપ્પલ પહનના કૈસા ?

મીઠે મીઠે ઈસ્લામી ભાઈયો ! દેખા આપ ને ! سُبْحٰنَ الله ! હમારે અસ્લાફ رَحِمَهُمُ اللهُ تَعَالٰى પરાઈ ચીઝ કે મુઆ-મલે મેં **અલ્લાહ** તઆલા સે કિસ કદર ડરતે થે ! મગર અફસોસ !

અબ હમ ઈસ સિલ્સિલે મેં બિલ્કુલ બે ખૌફ હોતે જા રહે હૈં ! યાદ રખિયે ! અભી તો દૂસરોં કી ચીઝેં જાન બૂઝ કર રખ લેના બહોત આસાન મા'લૂમ હોતા હૈ મગર કિયામત મેં સાહિબે હક કો ઈસ કા બદલા ચુકાના ઔર ઉસ કો રાઝી કરના બહોત હી મુશ્કિલ હો જાએગા લિહાઝા દૂસરોં કે એક એક દાને ઔર એક એક તિન્કે કે બારે મેં એહતિયાત કરની ચાહિયે, બિગૈર ઈજાઝત કિસી કી કોઈ ચીઝ મ-સલન ચાદર, તોલિયા, બરતન, ચારપાઈ, કુરસી વગૈરા વગૈરા હરગિઝ ઈસ્તિ'માલ નહીં કરની ચાહિયે હાં અગર ઈન ચીઝોં કે માલિક કી તરફ સે ઈઝને આમ હો તો ઈસ્તિ'માલ કરને મેં હરજ નહીં. મ-સલન કિસી કે ઘર મેહમાન બન કર ગએ તો ઉમૂમન ઈસ તરહ કી ચીઝોં કે ઈસ્તિ'માલ કી સાહિબે ખાના કી તરફ સે છૂટ હોતી હૈ. અકસર દેખા જાતા હૈ કે મસ્જિદ મેં બા'ઝ લોગ બિગૈર ઈજાઝતે માલિક ઉસ કી ચપ્પલ પહન કર ઈસ્તિન્જાખાને ચલે જાતે હૈં. બ ઝાહિર યેહ અમલ બહોત હી મા'મૂલી લગ રહા હૈ મગર ઝરા સોચિયે તો સહી ! આપ કિસી કી ચપ્પલ પહન કર ઈસ્તિન્જાખાને તશરીફ લે ગએ ઔર ઉસ કા માલિક બાહર જાને કે લિયે અપની ચપ્પલોં

કી તરફ આયા, ગાઈબ પા કર યેહ સમઝ કર કે ચોરી હો ગઈ બેચારા દિલ મસૂસ કર રહ ગયા ઔર નંગે પાઉં હી ચલા ગયા. આપ ને અગર્ચે વાપસ આ કર ચપ્પલેં જહાં સે લી થીં વહીં રખ દીં મગર ઉસ કા માલિક તો ઉન્હેં ઝાએઅ કર ચુકા. ઈસ કા વબાલ કિસ પર ? યકીનન આપ પર ઔર આપ હી ઝાલિમ ઠહરે. આહ ! બરોઝે કિયામત ઝાલિમ કી હસરત ! હઝરતે સય્યિદુના શૈખ અબ્દુલ વહ્હાબ શા'રાની قُدِّسَ سِرُّہُ النُّورانی ફરમાતે હૈં : "બસા અવકાત એક હી ઝુલ્મ કે બદલે ઝાલિમ કી તમામ નેકિયાં લે કર ભી મઝલૂમ ખુશ ન હોગા." (તમ્બીહુલ મુગ્તર્રીન, સ. 50) જભી તો હમારે બુઝુર્ગાને દીન رَحِمَهُمُ اللّٰهُ الْمُبِيْن બ ઝાહિર મા'મૂલી નઝર આને વાલી બાતોં મેં ભી એહતિયાત ફરમાતે થે. **હુજ્જતુલ ઈસ્લામ હઝરતે સય્યિદુના ઈમામ મુહમ્મદ બિન મુહમ્મદ ગઝાલી** عَلَيْهِ رَحْمَةُ اللّٰهِ الْوَالِى ફરમાતે હૈં :

ખુશ્બૂ સૂંઘને મેં એહતિયાત

હઝરતે અમીરુલ મુઅમિનીન સય્યિદુના ઉમર બિન અબ્દુલ અઝીઝ رَضِیَ اللّٰهُ تَعَالٰی عَنْهُ કે સામને મુસલ્માનોં કે લિયે મુશ્ક કા વઝ્ન કિયા જા રહા થા, તો ઉન્હોં ને ફૌરન અપની

નાક બન્દ કર લી તાકે ઉન્હેં ખુશ્બૂ ન પહોંચે જબ લોગોં ને યેહ બાત મહસૂસ કી તો આપ رَضِیَ اللّٰہُ تَعَالٰی عَنْہُ ને ફરમાયા : **ખુશ્બૂ સૂંઘના** હી તો ઇસ કા નફ્અ હૈ. (ચૂંકે મેરે સામને ઇસ વક્ત વાફિર મિકદાર મેં મુશ્ક મૌજૂદ હૈ લિહાઝા ઇસ કી ખુશ્બૂ ભી ઝિયાદા આ રહી હૈ ઔર મૈં ઇતની ઝિયાદા ખુશ્બૂ સૂંઘ કર દીગર મુસલ્માનોં કે મુકાબલે મેં ઝાઇદ નફ્અ હાસિલ કરના નહીં ચાહતા.) (એહયાઉલ ઉલૂમ, જિ. 2, સ. 121, કૂતુલ કુલૂબ, જિ. 2, સ. 533) **અલ્લાહ عَزَّوَجَلَّ કી ઉન પર રહમત હો ઔર ઉન કે સદકે હમારી મગ્ફિરત હો.** اٰمِین بِجاہِ النَّبِیِّ الْاَمین صَلَّی اللہ تعالٰی علیہ واٰلہٖ وسلَّم

ચરાગ બુઝા દિયા !

"કીમિયાએ સઆદત" મેં હૈ : એક બુઝુર્ગ રાત કે વક્ત કિસી મરીઝ કે સિરહાને તશરીફ ફરમા થે, કઝાએ ઇલાહી عَزَّوَجَلَّ સે વોહ બીમાર ફૌત હો ગયા, કુરબાન જાઈયે ઉન બુઝુર્ગ કી મ-દની સોચ પર કે ઉન્હોં ને ફૌરન **ચરાગ ગુલ** કર દિયા ઔર ફરમાયા : "અબ ઇસ ચરાગ કે તેલ મેં વારિસોં કા હક ભી શામિલ હો ગયા હૈ." (કીમિયાએ સઆદત, જિ. 1, સ. 347) **અલ્લાહ عَزَّوَجَلَّ કી ઉન પર રહમત હો ઔર ઉન કે સદકે હમારી મગ્ફિરત હો.**

اٰمِین بِجاہِ النَّبِیِّ الْاَمین صَلَّی اللہ تعالٰی علیہ واٰلہٖ وسلَّم

બાગ યા જહન્નમ કા ગઢા

અલ્લાહ ! અલ્લાહ ! હમારે બુઝુર્ગાને દીન رَحِمَهُمُ اللّٰهُ الْمُبِيْن કિતની અઝીમ મ-દની સોચ કે માલિક હોતે થે ! હમ તો ઐસા સોચ ભી નહીં સકતે ઔલિયાએ કિરામ رَحِمَهُمُ اللّٰهُ السَّلَام હર વક્ત ખૌફે ખુદા عَزَّوَجَلَّ સે લરઝાં વ તરસાં રહા કરતે હૈં, હર દમ મૌત ઉન કે પેશે નઝર રહતી, **કબ્રો** હશ્ર કે મુઆ-મલાત સે કભી ગાફિલ નહીં હોતે. આહ ! કબ્ર કા મુઆ-મલા બે ઈન્તિહા તશવીશ નાક હૈ ! હાએ હમારા ક્યા બનેગા ! હમ તો અપની **કબ્ર** કો યકસર ભૂલે હુએ હૈં **"એહયાઉલ ઉલૂમ"** મેં હૈ : હઝરતે સય્યિદુના સુફયાન સૌરી رَحْمَةُ اللّٰهِ تَعَالٰى عَلَيْه ફરમાતે હૈં "જો શખ્સ કબ્ર કો અકસર યાદ કરતા હૈ વોહ મરને કે બા'દ અપની **કબ્ર** કો જન્નત કે બાગોં મેં સે એક **બાગ** પાએગા ઔર જો કબ્ર કો ભુલા દેગા વોહ અપની **કબ્ર** કો જહન્નમ કે **ગઢોં મેં સે એક ગઢા પાએગા."**

(એહયાઉલ ઉલૂમ, જિ. 4, સ. 238)

ગોરે નેકાં બાગ હોગી ખુલ્દ કા

મુજરિમોં કી કબ્ર દોઝખ કા ગઢા

ફરમાને મુસ્તફા: صلی اللہ تعالیٰ علیہ واٰلہٖ وسلم જો મુઝ પર એક મર્તબા દુરૂદ શરીફ પઢતા હૈ અલ્લાહ તઆલા ઉસકે લિયે એક કીરાત અજ્ર લિખતા હૈ ઔર એક કીરાત હુદ પહાળ જિતના હૈ.

આધી ખજૂર

યાદ રખિયે ! અપને છોટે છોટે મ-દની મુન્નોં ઔર મ-દની મુન્નિયોં કે ભી હુકૂક કા ખયાલ રખના હોતા હૈ. ઈસ મુઆ-મલે મેં બે એહતિયાતી બાઈસે હલાકત ઔર એહતિયાત સબબે દુખૂલે જન્નાત હૈ. ચુનાન્ચે હઝરતે સય્યિદુના મુહમ્મદ બિન ઈસ્માઈલ બુખારી عَلَيْهِ رَحْمَةُ اللّٰهِ الْبَارِى અપને મજમૂઅએ અહાદીસ, અલ મૌસૂમ, ''સહીહ બુખારી'' મેં નક્લ કરતે હૈં : **ઉમ્મુલ મુઅમિનીન** હઝરતે સય્યિ-દતુના આઈશા સિદ્દીકા رَضِیَ اللّٰہُ تَعَالٰی عَنۡہَا ને ફરમાયા : એક ઔરત જિસ કે સાથ દો[2] બચ્ચિયાં થીં, ઉસ ને આ કર મુઝ સે સુવાલ કિયા (યા'ની મુઝ સે કુછ માંગા), મેરે પાસ ઉસ વક્ત સિર્ફ એક ખજૂર થી વોહ મૈં ને ઉસ કો દે દી ઉસ ને ખજૂર કે દો[2] ટુકડે કર કે દોનોં[2] કો એક એક ટુકડા દે દિયા. જબ સય્યિ-દતુના આઈશા સિદ્દીકા رَضِیَ اللّٰہُ تَعَالٰی عَنۡہَا ને **અલ્લાહ કે મહબૂબ, દાનાએ ગુયૂબ, મુનઝ્ઝહુન અનિલ ઉયૂબ** صَلَّی اللّٰہ تَعَالٰی عَلَيْهِ وَ اٰلِهٖ وَسَلَّم કી ખિદમત મેં યેહ વાકિઆ અર્ઝ કિયા તો ફરમાયા : ''જિસ કો લડકિયાં અતા હુઈ ઔર ઉસ ને ઉન કે સાથ અચ્છા સુલૂક કિયા તો યેહ ઉસ કે લિયે જહન્નમ સે આડ બન જાએંગી.''

(સહીહુલ બુખારી, જિ. 4, સ. 99, હદીસ : 5995)

શાહી થપ્પડ કા અન્જામ

અમીરુલ મુઅમિનીન હઝરતે સય્યિદુના ઉમર ફારૂકે આ'ઝમ رَضِیَ اللّٰہُ تَعَالٰی عَنْہُ હુકૂકુલ ઈબાદ કે મુઆ-મલે મેં કિસી કી રિઆયત ન ફરમાતે થે. ચુનાન્ચે શાહે ગસ્સાન નયા નયા મુસલ્માન હુવા થા ઔર ઉસ સે હઝરતે સય્યિદુના ફારૂકે આ'ઝમ رَضِیَ اللّٰہُ تَعَالٰی عَنْہُ કો બહોત ઝિયાદા ખુશી હુઈ થી ક્યૂં કે ઉસ કે સબબ અબ ઉસ કી રિઆયા કે ઈમાન લાને કી ઉમ્મીદ પૈદા હો ગઈ થી. દૌરાને તવાફ શાહે ગસ્સાન કે કપડે પર કિસી ગરીબ આ'રાબી કા પાઉં આ ગયા, ગુસ્સે મેં આ કર ઉસ ને ઐસા ઝોરદાર **તમાંચા** મારા કે આ'રાબી કા દાંત શહીદ હો ગયા. ઉસ ને સય્યિદુના ઉમર ફારૂકે આ'ઝમ رَضِیَ اللّٰہُ تَعَالٰی عَنْہُ કી બારગાહ મેં ફરિયાદ કી. શાહે ગસ્સાન ને **તમાંચા** મારને કા એ'તિરાફ કિયા તો આપ رَضِیَ اللّٰہُ تَعَالٰی عَنْہُ ને મુદ્દઈ યા'ની ઉસ મઝલૂમ આ'રાબી સે ફરમાયા કે આપ શાહે ગસ્સાન સે કિસાસ યા'ની બદલા લે સકતે હૈં. યેહ સુન કર શાહે ગસ્સાન ને બુરા માનતે હુએ કહા કે એક મા'મૂલી શખ્સ મુઝ જૈસે બાદશાહ કે બરાબર કૈસે હો ગયા જો ઈસ કો મુઝ સે બદલા લેને કા હક હાસિલ હો ગયા ! આપ رَضِیَ اللّٰہُ تَعَالٰی عَنْہُ

ને ફરમાયા : ઈસ્લામ ને તુમ દોનોં[2] કો બરાબર કર દિયા હૈ. શાહે ગસ્સાન ને કિસાસ કે લિયે એક દિન કી મોહલત લી ઔર રાત કે વક્ત નિકલ ભાગા ઔર મુરતદ હો ગયા. (ખુત્બાતે મુહર્રમ, સ. 138, શબ્બીર બિરાદર્ઝ મર્કઝુલ ઔલિયા લાહોર)

ફારૂકે આ'ઝમ કી સાદગી

મીઠે મીઠે ઈસ્લામી ભાઈયો ! હઝરતે સય્યિદુના ફારૂકે આ'ઝમ رَضِیَ اللّٰهُ تَعَالٰی عَنْهُ ને શાહે ગસ્સાન જૈસે બાદશાહ કી ઝર્રા બરાબર ભી રિઆયત ન ફરમાઈ ઔર ઉસ બદ નસીબ કે ઈસ્લામ સે ફિર કર દોબારા કુફ્ર કે ગઢે મેં કૂદ જાને સે ઈસ્લામ કો ભી કોઈ નુકસાન ન પહોંચા. બલ્કે અગર હઝરતે સય્યિદુના ફારૂકે આ'ઝમ رَضِیَ اللّٰهُ تَعَالٰی عَنْهُ રિઆયત ફરમા દેતે તો શાયદ ઈસ્લામ કો ઝરર (યા'ની નુકસાન) પહોંચતા ઔર લોગોં કા ઈસ તરહ ઝેહ્ન બનતા કે ઈસ્લામ કમઝોર કો તાકતવર સે مَعَاذَاللّٰه عَزَّوَجَلَّ હક નહીં દિલવા સકતા. યેહ આદિલાના નિઝામ હી કી બ-ર-કત થી કે એક રોઝ હઝરતે સય્યિદુના ફારૂકે આ'ઝમ رَضِیَ اللّٰهُ تَعَالٰی عَنْهُ બિગૈર કિસી મુહાફિઝ કે બે ખૌફ વ ખતર ગરમી કે મૌસિમ મેં એક દરખ્ત કે નીચે પત્થર પર અપના મુબારક સર રખ કર સો રહે થે કે રૂમ કા

કાસિદ ઉન કી તલાશ મેં ઈધર આ નિકલા ઔર ઉન્હેં ઈસ તરહ સોતા દેખ કર હૈરાન રહ ગયા કે ક્યા યેહી વોહ શખ્સ હૈ જિસ સે સારી દુન્યા લરઝા બર અન્દામ હૈ ! ફિર વોહ બોલ ઉઠા : ઐ ઉમર ! આપ અદ્લ કરતે હૈં, હુકૂકુલ ઈબાદ કા ખયાલ રખતે હૈં તો આપ કો પત્થરોં પર ભી નીંદ આ જાતી હૈ ઔર હમારે બાદશાહ ઝુલ્મ કરતે હૈં બન્દોં કે હુકૂક પામાલ કરતે હૈં લિહાઝા ઉન્હેં **મખ્મલીં** બિસ્તરોં પર ભી નીંદ નહીં આતી. **અલ્લાહ عَزَّ وَجَلَّ કી ઉન પર રહમત હો ઔર ઉન કે સદકે હમારી મગ્ફિરત હો.**

اٰمِين بِجَاهِ النَّبِيِّ الْاَمِين صَلَّى اللهُ تَعَالٰى عليه واٰله وسلَّم

બુરે ખાતિમે કે અસ્બાબ

ઝુલ્મ કી નુહૂસત ભી તો દેખિયે "શાહે ગસ્સાન" કા ઈમાન હી બરબાદ હો ગયા ! હઝરતે સય્યિદુના અબૂબક્ર વર્રાક رَحْمَةُ اللهِ تَعَالٰى عَلَيْه ફરમાતે હૈં : **"બન્દોં પર ઝુલ્મ કરના અકસર સલ્બે ઈમાન કા સબબ બન જાતા હૈ."** હઝરતે સય્યિદુના અબુલ કાસિમ હકીમ رَحْمَةُ اللهِ تَعَالٰى عَلَيْه સે કિસી ને પૂછા : કોઈ ઐસા ગુનાહ ભી હૈ જો બન્દે કો ઈમાન સે

મહરૂમ કર દેતા હૈ ? ફરમાયા : **બરબાદિયે ઈમાન** કે તીન અસ્બાબ હૈં : (1) ઈમાન કી ને'મત પર શુક્ર ન કરના (2) ઈમાન ઝાએઅ હોને કા ખૌફ ન રખના (3) મુસલ્માન પર ઝુલ્મ કરના. (તમ્બીહુલ ગાફિલીન, સ. 204)

ખુદ કો કિસી કા "ગુલામ" કહના કૈસા ?

હમારે બુઝુર્ગાને દીન رَحِمَهُمُ اللّٰهُ الْمُبِيْن ને હુકૂકુલ ઈબાદ કે મુઆ-મલે મેં એહતિયાત કી ઐસી મિસાલેં કાઈમ કી હૈં કે અક્લ હૈરાન રહ જાતી હૈ. ચુનાન્ચે **ઈમામે આ'ઝમ, ફકીહે અફખમ** હઝરતે **સય્યિદુના ઈમામે અબૂ હનીફા** رَضِیَ اللّٰہُ تَعَالٰی عَنْہُ કે મશહૂર શાગિર્દ કાઝિયુલ કુઝાહ યા'ની (CHIEF JUSTICE) હઝરતે **સય્યિદુના ઈમામ અબૂ યૂસુફ** عَلَیْہِ رَحْمَۃُ اللّٰہِ الْمَجِیْد رَضِیَ اللّٰہُ تَعَالٰی عَنْہُ ને ખલીફા હારૂનુર્રશીદ કે મો'તમદ (યા'ની કાબિલે એ'તિમાદ) વઝીર ફઝ્લ બિન રબીઅ કી ગવાહી કબૂલ કરને સે ઈન્કાર કર દિયા. ખલીફા હારૂનુર્રશીદ عَلَیْہِ رَحْمَۃُ اللّٰہِ الْمَجِیْد ને જબ ગવાહી કબૂલ ન કરને કા સબબ દરયાફ્ત કિયા તો ફરમાયા : એક બાર મૈં ને ખુદ અપને કાનોં સે સુના કે વોહ આપ સે કહ રહા થા : "મૈં આપ કા ગુલામ હૂં" અગર વોહ ઈસ

કૌલ મેં સચ્ચા થા તો વોહ આપ કે હક મેં ગવાહી દેને કે લિયે ના અહલ હુવા ક્યૂં કે આકા કે હક મેં ગુલામ કી ગવાહી ના મકબૂલ હૈ ઔર અગર બતૌરે ખુશામદ ઈસ ને ઝૂટ બોલા થા તબ ભી ઈસ કી ગવાહી કબૂલ નહીં કી જા સકતી કે જો શખ્સ આપ કે દરબાર મેં બેબાકી કે સાથ ઝૂટ બોલ સકતા હૈ વોહ મેરી અદાલત મેં ઝૂટ સે કબ બાઝ રહેગા !

ક્યા હાલ હૈ ?

મીઠે મીઠે ઈસ્લામી ભાઈયો ! દેખા આપ ને ? હઝરતે **સય્યિદુના ઈમામ અબૂ યૂસુફ** رَضِیَ اللّٰہُ تَعَالٰی عَنْہُ કિસ કદર ઝહીન થે ઔર અદ્લ હો તો ઐસા કે કિસી બન્દે કે હક કે મુઆ-મલે મેં નિહાયત હી બેબાકી કે સાથ ખલીફએ વક્ત કે હક મેં ઉસ કે ખાસ વઝીર કી ગવાહી ભી મુસ્તરદ કર દી. યહાં વાકેઈ એક નુક્તા કાબિલે ગૌર હૈ કે બસા અવકાત ખુશા-મદાના તૌર પર યા યૂં હી બે સોચે સમઝે અપને આપ કો એક દૂસરે કા ખાદિમ યા ગુલામ યા સગ વગૈરા બોલ દિયા જાતા હૈ મગર દિલ ઈસ કે બિલ્કુલ ઉલટ હોતા હૈ, કાશ ! દિલ વ ઝબાન યકસાં હો જાએં.

હમારે અસ્લાફ દિલ ઔર ઝબાન કી યકસાનિયત કા બહોત ઝિયાદા ખયાલ રખતે થે ચુનાન્ચે **ઈમામુલ મુઅબ્બિરીન** હઝરતે સય્યિદુના ઈમામ મુહમ્મદ ઈબ્ને સીરીન عَلَيْهِ رَحْمَةُ اللهِ الْمُبِيْن ને એક શખ્સ સે પૂછા : **ક્યા હાલ હૈ ?** વોહ બોલા : "ઉસ કા ક્યા હાલ હોગા જિસ પર પાંચ સો દિરહમ કર્ઝ હો, બાલ બચ્ચેદાર હો મગર પલ્લે કુછ ન હો." આપ رَحْمَةُاللهِ تَعَالٰى عَلَيْه યેહ સુન કર ઘર તશરીફ લાએ ઔર એક હઝાર દિરહમ લા કર ઉસ કો પેશ કરતે હુએ ફરમાયા : "પાંચસો દિરહમ સે અપના કર્ઝ અદા કર દીજિયે ઔર મઝીદ પાંચસો અપને ઘર ખર્ચ કે લિયે કબૂલ ફરમાઈયે. ઈસ કે બા'દ આપ رَحْمَةُاللهِ تَعَالٰى عَلَيْه ને અપને દિલ મેં અહદ કિયા કે આઈન્દા કિસી કા હાલ દરયાફ્ત નહીં કરૂંગા. **હુજ્જતુલ ઈસ્લામ** હઝરતે સય્યિદુના ઈમામ મુહમ્મદ બિન મુહમ્મદ ગઝાલી عَلَيْهِ رَحْمَةُ اللهِ الْوَالِى ફરમાતે હૈં : ઈમામ **ઈબ્નો સીરીન** عَلَيْهِ رَحْمَةُ اللهِ الْمُبِيْن ને યેહ અહદ ઈસ લિયે કિયા કે અગર મૈં ને કિસી કા હાલ પૂછા ઔર ઉસ ને અપની પરેશાની બતાઈ ફિર અગર મૈં ને ઉસ કી મદદ નહીં કી તો મૈં પૂછને કે મુઆ-મલે મેં "મુનાફિક" ઠહરૂંગા." (કીમિયાએ સઆદત, જિ. 1, સ. 408, ઈન્તિશારાતે ગન્જીના તહરાન)

ફરમાને મુસ્તફા: صلی اللہ تعالیٰ علیہ واٰلہٖ وسلم જિસ કે પાસ મેરા ઝિક્ર હો ઔર ઉસને દુરૂદ શરીફ ન પઢા ઉસને જફા કી.

મુનાફિક ઠહરૂંગા કી વઝાહત

મીઠે મીઠે ઈસ્લામી ભાઈયો ! દેખા આપ ને ! હમારે અસ્લાફ رَحِمَهُمُ اللّٰهُ تَعَالٰی કિતને ખરે ઔર સચ્ચે હુવા કરતે થે, ઉન કા ઝેહ્ન યેહ થા કે જબ તક સામને વાલે સે હકીકી મા'નોં મેં હમદર્દી કા જઝબા ન હો ઉસ કા હાલ ન પૂછા જાએ ઔર હાલ પૂછને કી સૂરત મેં અગર વોહ પરેશાની બતાએ તો હત્તલ મકદૂર ઉસ કી ઈમદાદ કી જાએ. યાદ રહે ! **ઈમામ ઈબ્ને સીરીન** عَلَيْهِ رَحْمَةُ اللّٰهِ الْمُبِيْن ને મદદ ન કરને કી સૂરત મેં અપને લિયે યેહ જો ફરમાયા કે "મુનાફિક ઠહરૂંગા" ઈસ સે યહાં મુનાફિકે અ-મલી મુરાદ હૈ ઔર નિફાકે અ-મલી કુફ્ર નહીં.

મઝલૂમ કી ઈમદાદ કરના ઝરૂરી હૈ

જહાં ઝુલ્મ કરના બન્દોં કી હક ત-લફી હૈ વહાં બા વુજૂદે કુદરત મઝલૂમ કી મદદ ન કરના ભી જુર્મ હૈ. ચુનાન્ચે હઝરતે સય્યિદુના અબ્દુલ્લાહ ઈબ્ને અબ્બાસ رَضِیَ اللّٰهُ تَعَالٰی عَنْهُمَا કહતે હૈં : **રસૂલુલ્લાહ** صَلَّی اللّٰهُ تَعَالٰی عَلَيْهِ وَ اٰلِهٖ وَسَلَّم કા ફરમાને ઈબ્રત નિશાન હૈ : **અલ્લાહ** عَزَّوَجَلَّ ફરમાતા હૈ :

ફરમાને મુસ્તફા: صلی اللہ تعالیٰ علیہ وسلم ઉસ શખ્સ કી નાક ખાક આલૂદ હો જિસ કે પાસ મેરા ઝિક્ર હો ઔર વોહ દુરૂદે પાક ન પઢે.

"મુઝે મેરી ઈઝ્ઝત વ જલાલ કી કસમ મેં જલ્દી યા દેર મેં **ઝાલિમ** સે બદલા ઝરૂર લૂંગા. ઔર ઉસ સે ભી બદલા લૂંગા જો બા વુજૂદે કુદરત **મઝલૂમ** કી ઈમદાદ નહીં કરતા." (અત્તરગીબ વત્તરહીબ, જિ. 3, સ. 145, હદીસ : 3421) મા'લૂમ હુવા જો મઝલૂમ કી મદદ કરને કી કુદરત રખતા હૈ ફિર ભી નહીં કરતા વોહ ગુનહગાર હૈ. અલબત્તા જો મદદ પર કાદિર ન હો ઉસ પર ગુનાહ નહીં જૈસા કે હઝરતે શારેહે બુખારી મુફ્તી શરીફુલ હક અમજદી عَلَيْهِ رَحْمَةُ الْقَوِى ફરમાતે હૈં : "યાદ રહે ! મુસલ્માન કી મદદ, મદદ કરને વાલે કે હાલ કે એ'તિબાર સે કભી ફર્ઝ હોતી હૈ કભી વાજિબ કભી મુસ્તહબ."

(નુઝ્હતુલ કારી, જિ. 3, સ. 665, ફરીદ બુક સ્ટૉલ)

કબ્ર સે શો'લે ઉઠ રહે થે !

ખલીફએ આ'લા હઝરત ફકીહે આ'ઝમ હઝરતે અલ્લામા અબૂ યૂસુફ મુહમ્મદ શરીફ કોટલવી عَلَيْهِ رَحْمَةُ الْقَوِى અપની કિતાબ "અખ્લાકુસ્સાલિહીન" મેં નક્લ કરતે હૈં : અબૂ મૈસરહ رَحْمَةُ اللهِ تَعَالٰى عَلَيْه ફરમાતે હૈં : **એક કબ્ર સે શો'લે ઉઠ રહે થે** ઔર મય્યિત કો અઝાબ હો રહા થા, મુર્દે ને પૂછા : મુઝે ક્યૂં મારતે હો ? ફિરિશ્તોં ને કહા કે એક **મઝલૂમ** ને તુઝ સે

ફરિયાદ કી મગર તૂને ઉસ કી ફરિયાદ રસી નહીં કી ઔર એક દિન તૂને **બે વુઝૂ નમાઝ** પઢી.

(અખ્લાકુસ્સાલિહીન, સ. 57, તમ્બીહુલ મુગ્તર્રીન, સ. 51)

મુસલ્માનોં કા ગમ

મીઠે મીઠે ઈસ્લામી ભાઈયો ! યેહ તો ઉસ શખ્સ કા હાલ હૈ જો મઝલૂમ કી મદદ પર કુદરત હોને કે બા વુજૂદ ઉસ કી મદદ નહીં કરતા તો ખુદ ઝાલિમ કા ક્યા હાલ હોગા ! મા'લૂમ હુવા કે મઝલૂમ કી હત્તલ વસ્અ મદદ કરની ચાહિયે ઔર મઝલૂમ કી મદદ કરને મેં બહોત અજ્રો સવાબ હૈ. હમારે બુઝુર્ગાને દીન رَحِمَهُمُ اللّٰهُ الْمُبِيْن કો મુસલ્માનોં કી તકાલીફ કા કિસ કદર એહસાસ થા ઈસ કા અન્દાઝા "કીમિયાએ સઆદત" મેં બયાન કર્દા ઈસ હિકાયત સે કીજિયે ચુનાન્ચે **એક** મર્તબા લોગોં ને દેખા કે હઝરતે સય્યિદુના ફુઝૈલ બિન ઈયાઝ رَحْمَةُ اللّٰهِ تَعَالٰى عَلَيْه રો રહે હૈં, જબ રોને કી વજહ દરયાફ્ત કી ગઈ તો ફરમાયા : મેં ઉન બેચારે મુસલ્માનોં કે ગમ મેં રો રહા હૂં જિન્હોં ને મુઝ પર મઝાલિમ કિયે હૈં કે કલ બરોઝે કિયામત જબ ઉન સે સુવાલ હોગા કે તુમ ને ઐસા ક્યૂં કિયા ? ઉન કા કોઈ ઉઝ્ર ન સુના જાએગા ઔર

ફરમાને મુસ્તફા: صلی اللہ تعالیٰ علیہ واٰلہٖ وسلم જિસ કે પાસ મેરા ઝિક્ર હો ઔર ઉસને દુરૂદ શરીફ ન પઢા ઉસને જફા કી.

વોહ ઝલીલ વ રુસ્વા હોંગે.

(કીમિયાએ સઆદત, જિ. 1, સ. 393)

ચોર કા ગમ

એક બુઝુર્ગ કા વાકિઆ હૈ કે ઉન કી રકમ કિસી ને નિકાલ લી થી ઔર વોહ રો રહે થે લોગોં ને હમદર્દી કા ઇઝહાર કિયા તો ફરમાને લગે : મૈં અપની રકમ કે ગમ મેં નહીં બલ્કે **ચોર કે ગમ** મેં રો રહા હૂં કે કલ કિયામત મેં બેચારા બતૌરે મુજરિમ પેશ કિયા જાએગા ઉસ વક્ત ઉસ કે પાસ કોઈ ઉઝ્ર નહીં હોગા. આહ ! ઉસ વક્ત ઉસ કી કિતની રુસ્વાઈ હોગી.

ચોરી કા અઝાબ

ચોર કી બાત નિકલી તો ચોરી કા અઝાબ ભી અર્ઝ કરતા ચલૂં ફકીહ અબુલ્લૈસ સમર કન્દી عَلَيْهِ رَحْمَةُ اللهِ الْقَوِى ''કુર્રતુલ ઉયૂન'' મેં નક્લ કરતે હૈં : જિસ ને કિસી કા થોડા સા માલ ભી ચુરાયા વોહ કિયામત કે રોઝ ઉસ માલ કો અપની ગરદન મેં આગ કે તૌક (હાર) કી શક્લ મેં લટકા કર આએગા. ઔર જિસ ને થોડા સા ભી માલે હરામ ખાયા ઉસ કે પેટ મેં આગ સુલ્ગાઈ જાએગી ઔર વોહ ઈસ કદર ખૌફનાક ચીખેં મારેગા કે જિતને લોગ અપની કબ્રોં સે ઉઠેંગે

કાંપ જાએંગે યહાં તક કે ખુદાએ અહ્કમુલ હાકિમીન جَلَّ جَلَالُہٗ લોગોં કે સામને જો ભી ફૈસલા ફરમાએ.

(કુર્રતુલ ઉયૂન, સ. 392)

ગુનાહોં કે મરીઝોં કા ઈલાજ કરને વાલોં કે લિયે મ-દની ફૂલ

મીઠે મીઠે ઈસ્લામી ભાઈયો ! બાત ચલી થી મુસલ્માનોં કા ગમ ખાને કી ઔર હમારે બુઝુર્ગાને દીન رَحِمَهُمُ اللّٰهُ تَعَالٰی મુસલ્માનોં કે ગુનાહોં કે સબબ હોને વાલે હોલનાક અઝાબ કે **મુ-તઅલ્લિક** ગૌર કર કે ઉન પર રહ્મ કરતે, ઉન કે લિયે ગમગીન હોતે ઔર ઉન કી ઈસ્લાહ કે લિયે કુઢતે થે. હમેં ભી મુસલ્માનોં કી હમદર્દી ઔર ગમ ગુસારી કરની ચાહિયે, ઈન કી ઈસ્લાહ કે લિયે હર દમ કોશાં રહના ચાહિયે ઔર ઈસ મેં હૌસલા બડા રખના ઔર હિક્મતે અ-મલી સે કામ લેના ચાહિયે. ઈસ ઝિમ્ન મેં હમે ડૉક્ટર કે તરીકે કાર કો સમઝને કી કોશિશ કરની ચાહિયે જૈસા કે કડવી દવા ઔર ઈન્જેકશન વગૈરા કે સબબ મરીઝ અગર ડૉક્ટર સે કતરાતા ભી હૈ તબ ભી ડૉક્ટર ઉસ સે નફરત નહીં બલ્કે પ્યાર હી સે પેશ આતા હૈ ઈસી તરહ ગુનાહોં કા મરીઝ ચાહે હમારા મઝાક ઉડાએ, ખ્વાહ

હમ પર ફબ્તિયાં કસે હમેં ભી હિમ્મત નહીં હારની ચાહિયે, અગર હમ સઅ્યે પૈહમ કરતે રહેંગે ઔર મૈદાને અમલ સે ભાગને વાલો કો **દા'વતે ઈસ્લામી** કે મ-દની કાફિલોં મેં સફર કે આદી બનાને મેં કામ્યાબ હો જાએંગે તો اِنْ شَآءَاللّٰه عَزَّوَجَلَّ ગુનાહોં કે મરીઝ ઝરૂર શિફાયાબ હોતે ચલે જાએંગે.

મુખ્તલિફ હુકૂક સીખને કા તરીકા

યાદ રખિયે! બન્દોં કે હુકૂક કે મુઆ-મલે મેં વાલિદૈન કા મુઆ-માલ સરે ફેહરિસ્ત હૈ ઈસ કી તફસીલી મા'લૂમાત મક-ત-બતુલ મદીના કા જારી કર્દા બયાન કા ઑડિયો કેસેટ **"માં બાપ કો સતાના હરામ હૈ"** ઔર નિગરાને શૂરા કી VCD **"માં બાપ કે હુકૂક"** સમાઅત ફરમાઈયે. ઈસી તરહ ઔલાદ કે હુકૂક, મિયાં બીવી કે હુકૂક, કરાબત દારોં કે હુકૂક, પડોસિયોં કે હુકૂક વગૈરા જો હૈં વોહ આમ બન્દોં કે હુકૂક સે ઝિયાદા **અહમ્મિય્યત** રખતે હૈં. યેહ સારે હુકૂક ઈસ મુખ્તસર સે બયાન મેં નહીં સીખે જા સકતે ઈસ કે લિયે મક-ત-બતુલ મદીના કે મત્બૂઆ ઈન તીન[3] રસાઈલ (1) વાલિદૈન, ઝૌજૈન ઔર અસાતિઝા કે હુકૂક (2) હુકૂકુલ ઈબાદ કૈસે મુઆફ હોં ઔર (3) ઔલાદ કે હુકૂક કા મુતા-લઆ

ફરમાને મુસ્તફા: صلی اللہ تعالیٰ علیہ والہٖ وسلم જો મુઝ પર દુરૂદે પાક પઢના ભૂલ ગયા વોહ જન્નત કા રાસ્તા ભૂલ ગયા.

ફરમાઈયે નીઝ **મ-દની કાફિલોં** મેં સુન્નતોં ભરા સફર કરતે રહિયે اِنْ شَآءَاللّٰہ عَزَّوَجَلَّ હુકૂકુલ ઈબાદ કે બારે મેં મા'લૂમાત કે સાથ સાથ એહતિયાત કા જઝબા ભી પૈદા હોગા ઔર જબ એહતિયાત કરેંગે તો اِنْ شَآءَاللّٰہ عَزَّوَجَلَّ જન્નત કા રાસ્તા આસાન હો જાએગા.

ઝાલિમ કે મુખ્તલિફ અન્દાઝ કી નિશાન દેહી

મુસલ્માનોં કો સતાને વાલોં, લોગોં કે દિલ દુખાને વાલોં, લોગોં કે બુરે નામ રખને વાલોં, લોગોં પર ફબ્તિયાં કસને વાલોં, લોગોં કી નક્લેં ઉતારને વાલોં, ઔર લોગોં કા મઝાક ઉડાને વાલોં કે લિયે લમ્હએ ફિક્રિયા હૈ, સુનો ! સુનો ! રબ્બે કાએનાત عَزَّوَجَلَّ પારહ 26 **સૂ-રતુલ હુજુરાત** આયત નમ્બર 11 મેં ઈર્શાદ ફરમાતા હૈ :

يٰۤاَيُّهَا الَّذِيْنَ اٰمَنُوْا لَا يَسْخَرْ قَوْمٌ مِّنْ قَوْمٍ عَسٰۤى اَنْ يَّكُوْنُوْا خَيْرًا مِّنْهُمْ وَلَا نِسَآءٌ مِّنْ نِّسَآءٍ عَسٰۤى اَنْ يَّكُنَّ خَيْرًا مِّنْهُنَّ ۚ وَلَا تَلْمِزُوْۤا اَنْفُسَكُمْ وَلَا تَنَابَزُوْا بِالْاَلْقَابِ ؕ بِئْسَ الِاسْمُ الْفُسُوْقُ بَعْدَ الْاِيْمَانِ ۚ وَمَنْ لَّمْ يَتُبْ فَاُولٰٓئِكَ هُمُ الظّٰلِمُوْنَ ﴿۱۱﴾

મેરે આકા આ'લા હઝરત, ઈમામે અહલે સુન્નત, વલિયે ને'મત, અઝીમુલ બ-ર-કત, અઝીમુલ મર્તબત, પરવાનએ શમ્એ રિસાલત, ઈમામે ઈશ્કો મહબ્બત, મુજદ્દિદે દીનો મિલ્લત, હામિયે સુન્નત, માહિયે બિદઅત, આલિમે શરીઅત, પીરે તરીકત, આફતાબે વિલાયત, બાઈસે ખૈરો બ-ર-કત, હઝરતે અલ્લામા મૌલાના અલહાજ અલ હાફિઝ અલ કારી શાહ ઈમામ અહમદ રઝા ખાન عَلَيْهِ رَحْمَةُ الرَّحْمٰن અપને શોહ્રએ આફાક **તર-જ-મએ કુરઆન, કન્ઝુલ ઈમાન** મેં ઈસ કા તરજમા યૂં કરતે હૈં : ઐ ઈમાન વાલો ! ન મર્દ મર્દોં સે હંસેં અજબ નહીં કે વોહ ઈન હંસી હંસને વાલોં સે બેહતર હોં ઔર ન ઔરતેં ઔરતોં સે, દૂર નહીં કે વોહ ઈન હંસને વાલિયોં સે બેહતર હોં ઔર આપસ મેં તા'ના ન કરો ઔર એક દૂસરે કે બુરે નામ ન રખો. ક્યા હી બુરા નામ મુસલ્માન હો કર ફાસિક કહલાના ઔર જો તૌબા ન કરેં વોહી ઝાલિમ હૈં.

કિસી કી હંસી ઉડાના ગુનાહ હૈ

મીઠે મીઠે ઈસ્લામી ભાઈયો ! કિસી કી ગુરબત યા હસબ નસબ યા જિસ્માની ઐબ પર હંસના ગુનાહ હૈ ઈસી

તરહ કિસી મુસલ્માન કો બુરે અલ્કાબ સે પુકારના ભી ગુનાહ હૈ, કિસી કો કુત્તા, ગધા, સુવર વગૈરા નહીં કહ સકતે, ઈસી તરહ કિસી મેં ઐબ મૌજૂદ હો તબ ભી ઉસે ઉસ ઐબ કે સાથ નહીં પુકાર સકતે મ-સલન ઐ અન્ધે ! અબે કાને ! ઓ લમ્બે ! અરે ઠિંગને ! વગૈરા, હાં ઝરૂરતન પહચાન કરવાને કે લિયે નાબીના વગૈરા કહ સકતે હૈં. લોગોં પર હંસને, બુરે અલ્કાબ સે પુકારને ઔર મઝાક ઉડાને વાલોં કો કુરઆને પાક ને "ફાસિક" કા ફતવા ઈર્શાદ ફરમાયા હૈ ઔર જો તૌબા ન કરે ઉસે ઝાલિમ કરાર દિયા હૈ. લોગોં કા મઝાક ઉડાને વાલો ! કાન ખોલ કર સુન લો !

મઝાક ઉડાને કા અઝાબ

જબ કિસી મુસલ્માન કા મઝાક ઉડાને કો જી ચાહે તો ખુદારા ઈસ રિવાયત પર ગૌર ફરમા લિયા કીજિયે જિસ મેં સરકારે નામદાર, મદીને કે તાજદાર, રસૂલોં કે સાલાર, નબિયોં કે સરદાર, શહન્શાહે અબરાર, સરકારે વાલા તબાર, હમ ગરીબોં કે ગમ ગુસાર, હમ બે કસોં કે મદદગાર, સાહિબે પસીનએ ખુશ્બૂદાર, શફીએ રોઝે શુમાર, જનાબે અહમદે મુખ્તાર صَلَّی اللّٰہ تَعَالٰی عَلَیْہِ وَ اٰلِہٖ وَسَلَّم કા ફરમાને ઈબ્રત

નિશાન હૈ : કિયામત કે રોઝ લોગોં કા મઝાક ઉડાને વાલે કે સામને જન્નત કા એક દરવાઝા ખોલા જાએગા ઔર કહા જાએગા કે આઓ ! આઓ ! તો વોહ બહોત હી બેચૈની ઔર ગમ મેં ડૂબા હુવા ઉસ દરવાઝે કે સામને આએગા મગર જૈસે હી દરવાઝે કે પાસ પહોંચેગા વોહ દરવાઝા બન્દ હો જાએગા. ફિર જન્નત કા એક દૂસરા દરવાઝા ખુલેગા ઔર ઉસ કો પુકારા જાએગા કે આઓ ! ચુનાન્ચે યેહ બેચૈની ઔર રન્જો ગમ મેં ડૂબા હુવા ઉસ દરવાઝે કે પાસ જાએગા તો વોહ દરવાઝા ભી બન્દ હો જાએગા. ઈસી તરહ ઉસ કે સાથ મુઆ-મલા હોતા રહેગા યહાં તક કે જબ દરવાઝા ખુલેગા ઔર પુકાર પડેગી તો વોહ નહીં જાએગા.

(કિતાબુસ્સમત મઅ મૌસૂઅહ ઈમામ ઈબ્ને અબિદુન્યા, જિ. 7, સ. 183,184, રકમ : 287)

મુઆફી માંગ લીજિયે

મીઠે મીઠે ઈસ્લામી ભાઈયો ! સબ ઘબરા કર **અલ્લાહ** عَزَّوَجَلَّ કી બારગાહ મેં રુજૂઅ કર લીજિયે, સચ્ચી તૌબા કર લીજિયે ઔર ઠહરિયે ! બન્દોં કી હક ત-લફી

કે મુઆ-મલે મેં બારગાહે ઈલાહી عَزَّوَجَلَّ મેં સિર્ફ તૌબા કરના કાફી નહીં, બન્દોં કે જો જો હુકૂક પામાલ કિયે હોં વોહ ભી અદા કરને હોંગે, મ-સલન માલી હક હૈ તો ઉસ કા માલ લૌટાના હોગા, દિલ દુખાયા હૈ તો મુઆફ કરવાના હોગા. આજ તક જિસ જિસ કા મઝાક ઉડાયા, બુરે અલ્કાબ સે પુકારા, તા'ના ઝની ઔર તન્ઝ બાઝી કી, દિલ આઝાર નક્લેં ઉતારીં, દિલ દુખાને વાલે અન્દાઝ મેં આંખેં દિખાઈં, ઘૂરા, ડરાયા, ગાલી દી, ગીબત કી ઔર ઉસ કો પતા ચલ ગયા. ઝાડા, મારા, ઝલીલ કિયા, **અલ ગરઝ** કિસી તરહ ભી બે ઈજાઝતે શર-ઈ ઈઝા કા બાઈસ બને ઉન સબ સે ફરદન ફરદન મુઆફ કરવા લીજિયે, અગર કિસી ફર્દ કે બારે મેં યેહ સોચ કર બાઝ રહે કે મુઆફી માંગને સે ઉસ કે સામને મેરી "પોઝીશન ડાઉન" હો જાએગી તો ખુદારા ગૌર ફરમા લીજિયે ! કિયામત કે રોઝ અગર યેહી ફર્દ આપ કી નેકિયાં હાસિલ કર કે અપને ગુનાહ આપ કે સર ડાલ દેગા ઉસ વક્ત ક્યા હોગા ! ખુદા કી કસમ ! સહીહ મા'નોં મેં આપ કી "પોઝીશન" કી ધજ્જિયાં તો ઉસ વક્ત ઉડેંગી ઔર આહ ! કોઈ દોસ્ત બિરાદર યા

અઝીઝ હમદર્દી કરને વાલા ભી ન મિલેગા. જલ્દી કીજિયે ! જલ્દી કીજિયે ! અપને વાલિદૈન કે કદમોં મેં ગિર કર, અપને અઝીઝોં કે આગે હાથ જોડ કર, અપને મા તહ્તોં કે પાઉં પકડ કર અપને ઈસ્લામી ભાઈયોં ઔર દોસ્તોં સે ગિડગિડા કર, ઉન કે આગે ખુદ કો ઝલીલ કર કે આજ દુન્યા મેં મુઆફી માંગ કર આખિરત કી ઈઝ્ઝત હાસિલ કરને કી સઅ્ય ફરમા લીજિયે. **અલ્લાહ** عَزَّوَجَلَّ કે પ્યારે હબીબ صَلَّى اللهُ تَعَالٰى عَلَيْهِ وَ اٰلِهٖ وَسَلَّم ફરમાતે હૈં : مَنْ تَوَاضَعَ لِلّٰهِ رَفَعَهُ اللّٰه યા'ની જો **અલ્લાહ** عَزَّوَجَلَّ કે લિયે આજિઝી કરતા હૈ **અલ્લાહ** عَزَّوَجَلَّ ઉસ કો બુલન્દી અતા ફરમાતા હૈ. (શુ-અબુલ ઈમાન, જિ. 6, સ. 397, હદીસ : 8229, દારુલ કુતુબુલ ઈલ્મિય્યા બૈરૂત) સબ એક દૂસરે સે **મુઆફી** માંગ લીજિયે ઔર સબ એક દૂસરે કો **મુઆફ** ભી કર દીજિયે.

મૈં ને મુઆફ કિયા

જિસ કે સાથ લોગ ઝિયાદા મુન્સલિક હોતે હૈં ઉસ સે બન્દોં કી હક ત-લફ્યિોં કે સુદૂર કા ઈમ્કાન ભી ઝિયાદા હોતા હૈ. મુઝ સગે મદીના عَفِيَ عَنْهُ સે વાબસ્તગાન કી તા'દાદ ભી બહોત ઝિયાદા હૈ, આહ ! ન જાને કિતનોં કા મુઝ સે દિલ દુખ જાતા હોગા ! ! મૈં હાથ જોડ કર અર્ઝ કરતા હૂં : મેરી ઝાત સે કિસી કી જાન, માલ યા આબરૂ કો **નુકસાન**

પહોંચા હો વોહ ચાહે તો બદલા લે લે યા મુઝે મુઆફ કર દે, અગર કિસી કા મુઝ પર **કર્ઝ** આતા હો તો બેશક વુસૂલ કર લે અગર લેના નહીં ચાહતા તો મુઆફી સે નવાઝ દે. જો મેરા કર્ઝદાર હૈ મૈં અપની **ઝાતી રકમેં** ઉસ કો **મુઆફ** કરતા હૂં. **ઐ અલ્લાહ** عَزَّوَجَلَّ ! મેરે સબબ સે કિસી મુસલ્માન કો અઝાબ ન કરના. મૈં ને હર મુસલ્માન કો અપને અગલે પિછલે હુકૂક મુઆફ કિયે ચાહે જિસ ને મેરી દિલ આઝારી કી યા આઈન્દા કરેગા, મુઝે મારા યા આઈન્દા મારેગા, મેરી જાન લેને કી કોશિશ કી યા આઈન્દા કરેગા યા કે શહીદ કર ડાલેગા મેરે હુકૂક કે તઅલ્લુક સે મેરી તરફ સે હર મુસલ્માન કે લિયે **આમ મુઆફી કા** એ'લાન હૈ. **ઐ મેરે પ્યારે પ્યારે અલ્લાહ !** તૂ મુઝ આજિઝ વ મિસ્કીન બન્દે કે અગલે પિછલે ગુનાહ મુઆફ ફરમા કર મુઝે બે હિસાબ બખ્શ દે.

યા **અલ્લાહ** عَزَّوَجَلَّ !

સદકા પ્યારે કી હયા કા કે ન લે મુઝ સે હિસાબ
બખ્શ બે પૂછે લજાએ કો લજાના ક્યા હૈ

(હદાઈકે બખ્શિશ શરીફ)

સબ ઈસ્લામી ભાઈ જો ઈસ વક્ત બૈનલ અક્વામી

તીન[3] રોઝા ઈજતિમાઅ મેં જમ્અ હૈં યા મ-દની ચેનલ વ (INTERNET) કે ઝરીએ દુન્યા મેં જહાં કહીં મુઝે સુન રહે હૈં યા તમામ વોહ ઈસ્લામી ભાઈ ઔર ઈસ્લામી બહનેં જો ઑડિયો યા વિડિયો કેસેટ કે ઝરીએ મુઝે સમાઅત ફરમા રહે હૈં યા તહરીરી બયાન પઢ રહે હૈં વોહ તવજ્જોહ ફરમાએં કે બન્દે કા દુન્યા મેં જો બડે સે બડા હક તસવ્વુર કિયા જા સકતા હૈ સમઝ લીજિયે મૈં ને આપ કા વોહ હક તલફ કર દિયા હૈ નીઝ ઈસ કે ઈલાવા ભી જિતને હુકૂક તલફ કિયે હોં **અલ્લાહ** عَزَّوَجَلَّ કે લિયે મુઝે વોહ સબ કે સબ હુકૂક મુઆફ ફરમા દીજિયે બલ્કે એહસાન બિલ એહસાન હોગા કે આઈન્દા કે લિયે પેશગી હી **મુઆફી** સે નવાઝ દીજિયે. બરાએ કરમ ! દિલ કી ગહરાઈ કે સાથ એક બાર ઝબાન સે કહ દીજિયે : ''મૈં ને મુઆફ કિયા'' جَزَاكُمُ اللّٰهُ خَيْرًا وَّاَحْسَنَ الْجَزَاء

રકમેં લૌટાની હોંગી

જિસ પર કિસી કા **કર્ઝ** આતા હૈ વોહ ચુકા દે ઔર અગર અદાઇગી મેં તાખીર કી હૈ તો મુઆફી ભી માંગે, જિસ સે રિશ્વત લી, જિસ કી જૈબ કાટી, જિસ કે યહાં **ચોરી**

કી, જિસ કા **માલ લૂટા** ઈન સબ કો ઈન કે અમવાલ લૌટાને ઝરૂરી હૈં, યા ઉન સે મોહલત લે યા **મુઆફ** કરવા લે ઔર જો તકલીફ પહોંચી ઈસ કી ભી મુઆફી માંગે. અગર વોહ શખ્સ **ફૌત** હો ગયા હૈ તો વારિસોં કો દે અગર કોઈ વારિસ ન હો તો ઉતની રકમ સ-દકા કરે. અગર લોગોં કા માલ દબાયા હૈ મગર યેહ યાદ નહીં કે કીસ કિસ કા માલે ના હક લિયા હૈ તબ ભી ઉતની રકમ સ-દકા કરે યા'ની મસાકીન કો દે દે. **સ-દકા** કર દેને કે બા'દ ભી અગર અહલે હક ને મુતા-લબા કર દિયા તો ઉસ કો દેના પડેગા.

જો યાદ નહીં ઉન સે કિસ તરહ મુઆફ કરવાએં ?

જો ઈસ્લામી ભાઈ હુકૂકુલ ઈબાદ કે મુઆ-મલે મેં ખૌફઝદા હૈં ઔર અબ સોચ મેં પડ ગએ હૈં કે હમ ને તો ન જાને કિતનોં કી હક ત-લફિયાં કી હૈં ઔર કિતનોં હી કા દિલ દુખાયા હૈ, અબ હમ કિસ કિસ કો કહાં કહાં તલાશ કરેં ! તો ઐસોં કી ખિદમતોં મેં અર્ઝ હૈ કે જિન જિન કી **દિલ આઝારી** વગૈરા કી હૈ ઉન મેં સે જિતનોં સે રાબિતા મુમ્કિન હૈ ઉન સે મિલ કર યા ફોન પર યા તહરીરી તૌર પર રાબિતા કર કે **મુઆફ તલાફી** કી તરકીબ બના લીજિયે ઉન કો રાઝી

કર લીજિયે ઔર જો જો **ગાઈબ** હૈં યા ફૌત હો ચુકે હૈં, યા જિન કે બારે મેં યાદ હી નહીં કે વોહ કૌન કૌન લોગ હૈં તો હર નમાઝ કે બા'દ ઉન કે લિયે દુઆએ મગ્ફિરત કીજિયે, મ-સલન હર નમાઝ કે બા'દ ઇસ તરહ કહને કા મા'મૂલ બના લીજિયે : ''યા **અલ્લાહ** عَزَّوَجَلَّ **મેરી ઔર આજ તક મૈં ને જિન જિન મુસલ્માનોં કી હક ત-લફી કી હૈ ઉન સબ કી મગ્ફિરત ફરમા.''** **અલ્લાહ** عَزَّوَجَلَّ કી રહમત બહોત બડી હૈ, માયૂસ ન હોં, ''નિય્યત સાફ મન્ઝિલ આસાન.'' اِنْ شَآءَاللّٰہ عَزَّوَجَلَّ આપ કી નદામત રંગ લાએગી ઔર **મીઠે મીઠે મુસ્તફા** صَلَّی اللّٰہ تَعَالٰی عَلَیْہِ وَ اٰلِہٖ وَسَلَّم કે સદકે હુકૂકુલ ઈબાદ કી **મુઆફી કે અસ્બાબ** ભી કરમે ખુદા વન્દી عَزَّوَجَلَّ સે હો જાએંગે. ચુનાન્ચે

અલ્લાહ عَزَّوَجَلَّ સુલ્હ કરવાએગા

હઝરતે સય્યિદુના અનસ رَضِیَ اللّٰہُ تَعَالٰی عَنْہُ ફરમાતે હૈં : એક રોઝ સરકારે દો આલમ, **નૂરે મુજસ્સમ,** શાહે બની આદમ, **રસૂલે મોહ્તશમ** صَلَّی اللّٰہ تَعَالٰی عَلَیْہِ وَ اٰلِہٖ وَسَلَّم તશરીફ

ફરમા થે, આપ صَلَّى اللّٰه تَعَالٰى عَلَيْهِ وَ اٰلِهٖ وَسَلَّم ને તબસ્સુમ ફરમાયા. હઝરતે સય્યિદુના ઉમર ફારૂકે આ'ઝમ رَضِیَ اللّٰهُ تَعَالٰى عَنْهُ ને અર્ઝ કી : યા રસૂલલ્લાહ صَلَّى اللّٰه تَعَالٰى عَلَيْهِ وَ اٰلِهٖ وَسَلَّم ! આપ صَلَّى اللّٰه تَعَالٰى عَلَيْهِ وَ اٰلِهٖ وَسَلَّم પર મેરે માં બાપ કુરબાન ! આપ صَلَّى اللّٰه تَعَالٰى عَلَيْهِ وَ اٰلِهٖ وَسَلَّم ને કિસ લિયે તબસ્સુમ ફરમાયા ? ઈર્શાદ ફરમાયા : મેરે દો[2] ઉમ્મતી **અલ્લાહ** عَزَّوَجَلَّ કી બારગાહ મેં દો[2] ઝાનૂ ગિર પડેંગે, એક અર્ઝ કરેગા : યા **અલ્લાહ** عَزَّوَجَلَّ ! ઈસ સે મેરા ઈન્સાફ દિલા કે ઈસ ને મુઝ પર **ઝુલ્મ** કિયા થા. **અલ્લાહ** عَزَّوَجَلَّ મુદ્દઈ (યા'ની દા'વા કરને વાલે) સે ફરમાએગા : અબ યેહ બેચારા (યા'ની જિસ પર દા'વા કિયા ગયા હૈ વોહ) ક્યા કરે ઈસ કે પાસ તો કોઈ નેકી બાકી નહીં. **મઝલૂમ** (મુદ્દઈ) અર્ઝ કરેગા : "મેરે ગુનાહ ઈસ કે ઝિમ્મે ડાલ દે." ઈતના ઈર્શાદ ફરમા કર સરવરે કાએનાત, શાહે મૌજૂદાત صَلَّى اللّٰه تَعَالٰى عَلَيْهِ وَ اٰلِهٖ وَسَلَّم રો પડે, ફરમાયા : વોહ દિન બહોત અઝીમ દિન હોગા ક્યૂંકે ઉસ વક્ત (યા'ની બરોઝે કિયામત) હર એક ઈસ બાત કા ઝરૂરત મન્દ હોગા કે ઉસ કા બોઝ હલકા હો. **અલ્લાહ** عَزَّوَجَلَّ મઝલૂમ (યા'ની મુદ્દઈ) સે ફરમાએગા : દેખ તેરે સામને ક્યા હૈ ? વોહ અર્ઝ કરેગા : **ઐ પરવર્દ ગાર** عَزَّوَجَلَّ ! મૈં

અપને સામને સોને કે બડે શહર ઔર બડે બડે મહલ્લાત દેખ રહા હૂં જો મોતિયોં સે આરાસ્તા હૈં યેહ શહર ઔર ઉમ્દા મહલ્લાત કિસ પૈગમ્બર યા સિદ્દીક યા શહીદ કે લિયે હૈં ? **અલ્લાહ** عَزَّوَجَلَّ ફરમાએગા : યેહ ઉસ કે લિયે હૈં જો ઈન કી કીમત અદા કરે. બન્દા અર્ઝ કરેગા : ઈન કી કીમત કૌન અદા કર સકતા હૈ ? **અલ્લાહ** عَزَّوَجَلَّ ફરમાએગા : તૂ અદા કર સકતા હૈ. વોહ અર્ઝ કરેગા : કિસ તરહ ? **અલ્લાહ** عَزَّوَجَلَّ ફરમાએગા : ઈસ તરહ કે તૂ અપને ભાઈ કે હુકૂક **મુઆફ** કર દે. બન્દા અર્ઝ કરેગા : યા **અલ્લાહ** عَزَّوَجَلَّ ! મૈં ને સબ હુકૂક **મુઆફ** કિયે. **અલ્લાહ** عَزَّوَجَلَّ ફરમાએગા : અપને ભાઈ કા હાથ પકડો ઔર દોનોં[2] ઈકઠ્ઠે જન્નત મેં ચલે જાઓ. ફિર સરકારે નામદાર, દો[2] આલમ કે માલિકો મુખ્તાર, શહન્શાહે અબરાર صَلَّى اللهُ تَعَالٰى عَلَيْهِ وَ اٰلِهٖ وَسَلَّم ને ફરમાયા : **અલ્લાહ** عَزَّوَجَلَّ સે ડરો ઔર મખ્લૂક મેં **સુલ્હ** કરવાઓ ક્યૂંકે **અલ્લાહ** عَزَّوَجَلَّ ભી બરોઝે કિયામત મુસલ્માનોં મેં **સુલ્હ** કરવાએગા.

(અલ મુસ્તદરક લિલ હાકિમ, જિ. 5, સ. 795, હદીસ : 8758, દારુલ મા'રિફહ બૈરૂત)

صَلُّوا عَلَى الْحَبِيب ! صَلَّى اللهُ تَعَالٰى عَلٰى مُحَمَّد

મીઠે મીઠે ઈસ્લામી ભાઈયો ! બયાન કો ઈખ્તિતામ કી તરફ લાતે હુએ સુન્નત કી ફઝીલત ઔર ચન્દ સુન્નતેં ઔર આદાબ બયાન કરને કી સઆદત હાસિલ કરતા હૂં. તાજદારે રિસાલત, શહન્શાહે નુબુવ્વત, મુસ્તફા જાને રહમત, શમ્એ બઝમે હિદાયત, મહબૂબે રબ્બુલ ઈઝ્ઝત صَلَّى اللهُ تَعَالٰى عَلَيْهِ وَ الِهٖ وَسَلَّم કા ફરમાને જન્નત નિશાન હૈ : જિસ ને મેરી **સુન્નત** સે **મહબ્બત** કી ઉસ ને મુઝ સે **મહબ્બત** કી ઔર જિસ ને મુઝ સે **મહબ્બત** કી વોહ **જન્નત** મેં મેરે સાથ હોગા. (મિશ્કાતુલ મસાબીહ, જિ. 1, સ. 55, હદીસ : 175, દારુલ કુતુબુલ ઈલ્મિય્યા બૈરૂત)

સુન્નતેં આમ કરેં દીન કા હમ કામ કરેં
નેક હો જાએં મુસલ્માન મદીને વાલે

صَلُّوا عَلَى الْحَبِيب ! صَلَّى اللهُ تَعَالٰى عَلٰى مُحَمَّد

“એક ચુપ હઝાર સુખ” કે બારહ હુરૂફ કી નિસ્બત સે બાત ચીત કરને કે 12 મ-દની ફૂલ

(**1**) મુસ્કરા કર ઔર ખન્દા પેશાની સે બાત ચીત કીજિયે (**2**) મુસલ્માનોં કી દિલજૂઈ કી નિય્યત સે છોટોં કે સાથ મુશ્ફિકાના ઔર બડોં કે સાથ મુઅદબાના

લહજા રખિયે اِنْ شَآءَاللّٰہ عَزَّوَجَلَّ સવાબ કમાને કે સાથ સાથ દોનોં[2] કે નઝદીક આપ મુઅઝ્ઝઝ રહેંગે (**3**) ચિલ્લા ચિલ્લા કર બાત કરના જૈસા કે આજકલ બે તકલ્લુફી મેં અકસર દોસ્ત આપસ મેં કરતે હૈં સુન્નાત નહીં (**4**) ચાહે એક દિન કા બચ્ચા હો અચ્છી અચ્છી નિય્યતોં કે સાથ ઉસ સે ભી આપ જનાબ સે ગુફ્ત-ગૂ કી આદત બનાઈયે. આપ કે અખ્લાક ભી اِنْ شَآءَاللّٰہ عَزَّوَجَلَّ ઉમ્દા હોંગે ઔર બચ્ચા ભી આદાબ સીખેગા (**5**) બાત ચીત કરતે વક્ત પર્દે કી જગહ હાથ લગાના, ઉંગ્લિયોં કે ઝરીએ બદન કા મૈલ છુડાના, દૂસરોં કે સામને બાર બાર નાક કો છૂના યા નાક યા કાન મેં ઉંગલી ડાલના, થૂકતે રહના અચ્છી બાત નહીં, ઈસ સે દૂસરોં કો ઘિન આતી હૈ (**6**) જબ તક દૂસરા બાત કર રહા હો, ઈત્મીનાન સે સુનિયે. ઉસ કી બાત કાટ કર અપની બાત શુરૂઅ કર દેના સુન્નાત નહીં (**7**) બાત ચીત કરતે હુએ બલ્કે કિસી ભી હાલત મેં કહ્કહા ન લગાઈયે સરકાર صَلَّی اللّٰہ تَعَالٰی عَلَیْہِ وَ اٰلِہٖ وَسَلَّم ને કભી કહ્કહા નહીં લગાયા (**8**) ઝિયાદા બાતેં કરને ઔર બાર બાર કહ્કહા લગાને સે હૈબત જાતી રહતી હૈ. (**9**) સરકારે મદીના

ફરમાને મુસ્તફા: صلی اللہ تعالیٰ علیہ واٰلہٖ وسلم જિસ ને મુઝ પર રોઝે જુમુઆ દો સૌ બાર દુરૂદે પાક પઢા ઉસકે દો સૌ સાલ કે ગુનાહ મુઆફ હોંગે.

صَلَّی اللہ تَعَالٰی عَلَیْہِ وَ اٰلِہٖ وَسَلَّم કા ફરમાને આલીશાન હૈ : "જબ તુમ કિસી બન્દે કો દેખો કે ઉસે દુન્યા સે બે રગ્બતી ઔર કમ બોલને કી ને'મત અતા કી ગઈ હૈ તો ઉસ કી કુરબત વ સોહબત ઈખ્તિયાર કરો ક્યૂંકે ઉસે હિકમત દી જાતી હૈ." (સુ-નને ઈબ્ને માજહ, જિ. 4, સ. 422, હદીસ : 4101) (**10**) ફરમાને મુસ્તફા صَلَّی اللہ تَعَالٰی عَلَیْہِ وَ اٰلِہٖ وَسَلَّم : **"જો ચુપ રહા ઉસ ને નજાત પાઈ."** (સુ-નનુત્તિરમિઝી, જિ. 4, સ. 225, હદીસ : 2509) મિરઆતુલ મનાજીહ મેં હૈ : **હુજ્જતુલ ઈસ્લામ** હઝરતે સય્યિદુના ઈમામ મુહમ્મદ બિન મુહમ્મદ ગઝાલી عَلَیْہِ رَحْمَۃُ اللہِ الْوَالِی ફરમાતે હૈં કે : ગુફ્ત-ગૂ કી ચાર કિસ્મેં હૈં : (1) ખાલિસ મુઝિર (યા'ની મુકમ્મલ તૌર પર નુકસાન દેહ) (2) ખાલિસ મુફીદ (3) મુઝિર (યા'ની નુકસાન દેહ) ભી મુફીદ ભી (4) ન મુઝિર ન મુફીદ. ખાલિસ મુઝિર (યા'ની મુકમ્મલ નુકસાન દેહ) સે હમેશા પરહેઝ ઝરૂરી હૈ, ખાલિસ મુફીદ કલામ (બાત) ઝરૂર કીજિયે, જો કલામ મુઝિર ભી હો મુફીદ ભી ઉસ કે બોલને મેં એહતિયાત કરે બેહતર હૈ કે ન બોલે ઔર ચૌથી કિસ્મ કે કલામ મેં વક્ત ઝાએઅ કરના હૈ. ઈન કલામોં મેં ઈમ્તિયાઝ કરના મુશ્કિલ હૈ લિહાઝા ખામોશી બેહતર હૈ. (મિરઆતુલ મનાજીહ, જિ. 6, સ. 464) (**11**) કિસી સે જબ બાત ચીત કી જાએ તો ઉસ કા કોઈ

સહીહ મકસદ ભી હોના ચાહિયે ઔર હમેશા મુખાતબ કે ઝર્ફ ઔર ઉસ કી નફસિયાત કે મુતાબિક બાત કી જાએ (**12**) બદ ઝબાની ઔર બે હયાઈ કી બાતોં સે હર વક્ત પરહેઝ કીજિયે, ગાલી ગલોચ સે ઈજતિનાબ કરતે રહિયે ઔર યાદ રખિયે કે કિસી મુસલ્માન કો બિલા ઈજાઝતે શર-ઈ ગાલી દેના હરામે કત્ઈ હૈ. (ફતાવા ર-ઝવિય્યા, જિ. 21, સ. 127) ઔર બે હયાઈ કી બાત કરને વાલે પર જન્નત હરામ હૈ. હુઝૂર તાજદારે મદીના صَلَّی اللّٰہ تَعَالٰی عَلَیْہِ وَاٰلِہٖ وَسَلَّم ને ફરમાયા : "ઉસ શખ્સ પર જન્નત હરામ હૈ જો ફોહ્શ ગોઈ (બે હયાઈ કી બાત) સે કામ લેતા હૈ." (કિતાબુસ્સમત મઅહૂ મૌસૂઅહ અલ ઈમામ ઈબ્ને અબિદુન્યા, જિ. 7, સ. 204, રકમ : 325, અલ મક-ત-બતુલ અસ્રિય્યા બૈરૂત) **બાતી ચીત કરને** કી તફસીલી મા'લૂમાત હાસિલ કરને ઔર દીગર સેંકડોં સુન્નતેં સીખને કે લિયે મક-ત-બતુલ મદીના કી મત્બૂઆ 120 સ-ફહાત કી કિતાબ **"સુન્નતેં ઔર આદાબ"** હદિય્યતન હાસિલ કીજિયે ઔર પઢિયે. સુન્નતોં કી તરબિય્યત કા એક બેહતરીન ઝરીઆ **દા'વતે ઈસ્લામી કે મ-દની કાફિલોં** મેં આશિકાને રસૂલ કે સાથ સુન્નતોં ભરા સફર ભી હૈ.

સીખને સુન્નતેં કાફિલે મેં ચલો લૂટને રહમતેં કાફિલે મેં ચલો
હોંગી હલ મુશ્કિલેં કાફિલે મેં ચલો પાઓગે બ-ર-કતેં કાફિલે મેં ચલો

صَلُّوا عَلَی الْحَبِیب ! صلَّی اللّٰہُ تعالٰی علٰی محمَّد

ઉન્વાન	સફ્હા	ઉન્વાન	સફ્હા
મોતિયોં વાલા તાજ	1	મુસલ્માન કી તા'રીફ	24
ખૌફ્નાક ડાકૂ	2	મુસલ્માન કો ઘૂરના, ડરાના	25
ઝાલિમ કો મોહલત મિલતી હૈ	4	હમ શરીફ કે સાથ શરીફ ઔર.....	26
ઔંધે મુંહ જહન્નમ મેં	6	જો બુરાઈ કરે ઉસ પર ભી ઝુલ્મ ન કરો	28
આગ કી બેડિયાં	6	પરાઈ કલમ લૌટાને કે લિયે સફ્ર	28
મુફ્લિસ કૌન	7	બિગૈર ઈજાઝત કિસી કી ચપ્પલ પહનના કૈસા ?	29
લરઝ ઉઠો !	8	ખુશ્બૂ સૂંઘને મેં એહતિયાત	31
આધા સેબ	10	ચરાગ બુઝા દિયા !	32
ખિલાલ કા વબાલ	11	બાગ યા જહન્નમ કા ગઢા	33
ગેહૂં કા ખાના તોડને કા ઉખ્રવી નુકસાન	12	આધી ખજૂર	34
સાત સો બા જમાઅત નમાઝેં	14	શાહી થપ્પડ કા અન્જામ	35
અદાએ કર્ઝ મેં બિલા વજહ તાખીર ગુનાહ હૈ	15	ફારૂકે આ'ઝમ કી સાદગી	36
ગૈરત મન્દી કા તકાઝા	16	બુરે ખાતિમે કે અસ્બાબ	37
નેકિયોં કે ઝરીએ માલદાર	17	ખુદ કો કિસી કા "ગુલામ" કહના કૈસા ?	38
અલ્લાહ વ રસૂલ કો ઈઝા દેને વાલા	19	ક્યા હાલ હૈ ?	39
દિલ હિલા દેને વાલી ખારિશ	20	મુનાફ્કિ ઠહરૂંગા કી વઝાહત	41
જન્નત મેં ઘૂમને વાલા	22	મઝલૂમ કી ઈમદાદ કરના ઝરૂરી હૈ	41
આકા ﷺ કી બે ઈન્તિહા આજિઝી	22	કબ્ર સે શો'લે ઉઠ રહે થે !	42
મૈં ને તેરા કાન મરોડા થા	23	મુસલ્માનોં કા ગમ	43

ઉન્વાન	સફહા	ઉન્વાન	સફહા
ચોર કા ગમ	44	મુઆફી માંગ લીજિયે	50
ચોરી કા અઝાબ	44	મૈં ને મુઆફ કિયા	52
મુખ્તલિફ હુકૂક સીખને કા તરીકા	46	રકમેં લૌટાની હોંગી	54
ઝાલિમ કે મુખ્તલિફ અન્દાઝ કી નિશાન દેહી	47	જો યાદ નહીં ઉન સે કિસ તરહ મુઆફ કરવાએં?	55
કિસી કી હંસી ઉડાના ગુનાહ હૈ	48	અલ્લાહ عزوجل સુલ્હ કરવાએગા	56
મઝાક ઉડાને કા અઝાબ	49	બાત ચીત કરને કે 12 મ-દની ફૂલ	59

ઝુલ્મ કા અન્જામ

યેહ રિસાલા (**ઝુલ્મ કા અન્જામ**)

શૈખે તરીકત, અમીરે અહલે સુન્નત, બાનિયે દા'વતે ઈસ્લામી હઝરત અલ્લામા મૌલાના અબૂ બિલાલ **મુહમ્મદ ઈલ્યાસ અત્તાર કાદિરી ર-ઝવી ઝિયાઈ** دَامَتْ بَرَكَاتُهُمُ الْعَالِيَه ને **ઉર્દૂ** ઝબાન મેં તહરીર ફરમાયા હૈ.

મજલિસે તરાજિમ (દા'વતે ઈસ્લામી) ને ઈસ રિસાલે કો **ગુજરાતી** રસ્મુલ ખત મેં તરતીબ દે કર પેશ કિયા હૈ ઔર **મક-ત-બતુલ મદીના** સે શાએઅ કરવાયા હૈ. ઈસ મેં અગર કિસી જગહ કમી બેશી પાએં તો મજલિસે તરાજિમ કો (બ ઝરીઅએ મક્તૂબ યા ઈ-મેઇલ) મુત્તલઅ ફરમા કર સવાબ કમાઈયે.

રાબિતા : મજલિસે તરાજિમ (દા'વતે ઈસ્લામી) **મક-ત-બતુલ મદીના**

સિલેક્ટેડ હાઉસ, અલિફ કી મસ્જિદ કે સામને, તીન દરવાઝા,

અહમદઆબાદ-1,ગુજરાત, ઈન્ડિયા

MO. 9374031409

e-mail : maktabahind@gmail.com